

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Qvæstio IV. De maleficio hostili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

minis spurci & olidi, quid nunc est? A
 faccus stercoreum. aufer cuticulâ pel-
 liculam, quid illa tetrius aut horri-
 bilius: quid cadaueri propius? ster-
 quilinium niue contextum albet. sol-
 uantur niues: *pax; pax naribus & ocu-
 lis;* clamabunt omnes, & diffugient;
 Niue fugacior est forma. non liqua-
 tur, sed vanescit. illam aqua excipit;
 hæc quid nisi deformitas & formido,
 qualis mormolycii? cum anima diffu-
 gerit, quid futura hæc siue Lais, siue
 Helena? esca vermium, cadauer pu-
 tridum, fœtens, tabe dissoluendum,
 ex cuius spinæ medulla serpens terri-
 bilis enascetur. Hoc amem, hoc de-
 peream! Narrat Suidas de Hypatiâ
 Alexandrinâ: eam cum consilio ne-
 quiret auditoris adamantis, importu-
 nam sollicitationem abrumpere: pâ-
 niculos ei suos, fluore menstruo ma-
 culatos, obiecisse: *Hoc (inquiens) est
 adolescens, quod amas: nihil autem pul-
 chrum.* Appa & Gela Foroiulienfis du-
 cis Gisulfi filie, carnis putridæ sub ma-
 millis positæ odore, suam defendere
 castitatem. Barbari enim natura ita
 fœtere Longobardorû mulieres opi-
 nati intactas reliquere. (*Annal. Boior.
 lib. 3. & Anton. Bonfin. lib. 8. Rerum Hun-
 garicar. Decad. I. Sed & Thom. Cantip-
 ratens. piium quendam virum, cum
 cogitationes importunas, cuiusdam
 mulierculæ, formosæ dum viueret,
 animo abigere non posset: sepulchrû
 narrat eius aperuisse, & amplexum
 cadauer tabidum, faciem faciei eius
 contaminatæ tabe, vermibusque im-
 posuisse, & in hoc fœtore volutarum
 ore: donec fœtor & horror, omnem
 libidinis memoriam superassent.*)

E
 Quâto efficacius hoc, illo ridiculo,
 & quod nisi præfata lectoris venia,
 nequit referri, quod Hieronymus

Cardanus præscribit: eum, qui (sic ait)
*stercora recentia amica in suo ponat cal-
 ceo, & calcem statim induat, amore libe-
 randum.* vtatur ille suo remedio. apa-
 ge has sordes. equidem tetro odore
 amorem cum fastidio commutandum
 crediderim, quamdiu fœtor durabit:
 post, nescio: nisi quis mentem simili-
 bus (quas dixi) cogitationib. muniat,
 armetque. His remediis cõtinentur,
 quæ ex Auicenna Niderius posuit b
 excepto sexto, quod ipsemet fatetur
 sepe non proficere.

a lib. 2. de
 varietat.

b li olim
 Formica-
 rii.

QVÆSTIO IV.

De maleficio hostili.

H
 Hostile, vocatur, quicquid in bo-
 nis animi, corporis aut fortunæ
 damnum infert, aut aptum est infer-
 re, aut idcirco adhibitum fuit à male-
 ficio vt inferret: primum actu, secun-
 dum potestate, tertium intentione
 huiusmodi est, quæ in his interueni-
 unt, vt plurimum sunt frigida, amara,
 noxia, & naturæ humanæ hominum-
 que salutis contraria: ideo, *venena ma-
 la,* vocari vult e Grillan. contra quam
 in amatorio, in quo censet, vt pluri-
 mum interuenire, res calidas, dulces,
 amœnas homini, & coadiuantes na-
 turalem calorem & potentiam luxu-
 riandi, & ideo à lege hæc vocari, *bona,*
 vel, *non mala venena,* quia non sunt
 instituta hominis necædi causa: d hæc
 perpetuo vera non esse, facile credet;
 qui præcedentem quæstionem accu-
 rate legerint. De præcipuis ergo hosti-
 lis maleficii generib. nunc agamus, &
 quia proluxa atque varia disputatio
 est, in suas sectiones eam
 partiamur.

A

c q 3 n. 25

d l. 3. s. hac
 adit d.
 ad l. Corn.
 de sicar.

SECTIO I.

De fascinatione.

A **V**T res commodius intelligatur, nota differētia iplicis fascinationis: nam puro vocabulum large sumptum de proprie & improprie dicitur fascinatione, diuidi posse, in poeticā, seu, vulgarem, in Philosophicam, & in magicam.

Vulgaris, seu, *poetica*, est, de qua potissimum disputatur; secundum quam dicitur homines fascinari, ipsa visione seu aspectu actiuo fascinatis, veltiam inuido aliquo laudante, eo solo, quod maligne aut malitiose adspicit, vel laudat alium, a quo est auerso animo. Et hæc opinio multa peperit alia opinamēta. primo hoc periculum imminere potius pulchris quā deformibus, pueris quam maioribus etate. Secundo hoc periculum remoueri quibusdam ephymis: nempe si bene precantur ijs, quos cum laude & admiratione intuentur: vel si quid turpiculum pueri gestent appēsum collo, vnde fascino nomen inditum virili membro, eo quod contra fascinationem talia gestarent oscilla: & mutato in paulo honestiorem modum more, digitos duos eū pollice sic inserto, vt tale quid exprimant, de gagate, vel ebore, vel argento: vt fit hodie in Hispania (*Higa vocāt*) immo si summo mane surgenti quis ita digitos intendat, id ipsum quoque amuleti esse loco censent, quod malo exemplo Regine euidam fieri aiunt. si baccare frontem cingas, si ter in sinum despuas. deniq; si cum auide lautum edulium sumas, & te intentius aspicienti partem cibi porrigas, *præsificini*, hæc omnia fore, ne fascineris. De turpiculis illis mentio apud Lucillum, teste Glossario: Mu-

A ronium, *απο το αραπτοσ, αλ λικε λικασ*, forte loco isto, quem ex lib. 4. citat Nonius, Nam quid mirum subrectog, huic opus signo, vt lurcaretur lardum, & carnaria furum Patrum conficeret? q. d. præsificisset infantulum fascinatum emori, quam in furem adollescere. Tertio censent ad bruta quoque hanc fascinationem pertinere gallinas, agnos. equos, & ferunt fascinatos aliquando cecidisse. Huc pertinent illa poetarum, Virgilii,

B *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.*

item *baccare frontem*

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

& Theocritus docet contra hanc fascinationem solitos in sinum sibi despuere:

C *αε μὴ βυτικωθῶ, τῆς εἰς ἐμὸν ἐπιπαιχθῆ- πῶσ*

Vt non fasciner, ter in meum expui sinum.

Solēt quidam huc referre illud Albiy Tibulli, lib. 1. eleg. 2.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circum- stetit arcta,

Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Verum prior illos versus refutat:

D qui docet, eum, de quo agit, vt insanum ac lymphatum, cinctum fuisse corona puerorum, & cæterorum: qui tamē, ne quid eis detrimenti ab aspectu, tactuue infani hominis cōtingeret, despuendo se sibi consulere arbitrabantur, cuius superstitiosæ auersionis, vt consuetæ, testis est Theophrastus, *libr. de characteris in descriptione superstitiosi*. Sed quoniam à Tibullo amans inducitur vtens magicis artibus: si dicas eundem amantem amantemque describi, nō aberrabis à vero. nam Plato, in *Symposio*, amoris furorē

fascina-

fascinatorium esse docuit: eo quod mutuo aspectu & intentione oculorum, amor hauriatur, augeaturque.

Hanc fascinationem cum suis remediis esse superstitiosam nemo negaverit opinor, quam damnant Dd. Basili. Chrylost. Hieronyma. & alii citati: & profert Richardus, quod l. 3. q. 12. duos articulos, quibus non obscure anathema dicitur iis qui illam tenent. Sine maleficiis vero, opinionem de solo morbo per laudationem inferendo, nemo Catholicus Theologiae peritus, aut vere philosophiae sectator admiserit. Nam quae de vi verborum diximus, & de vi imaginationis, libr. 1. illa conuincunt, nec verbis hanc vim inesse, nec imaginationi quo ad corpus distans, ut vere quidam apud Algazlem, li. 5. *physicor. ca. 9.* asserunt. Ad naturale fascinantis astrum confugere, ridiculum est: omnes enim illa hora nati, fascinatores forent. Vim animae vnius in corpus alterius effectiuam tribuere, est damnatum delirium Auicennae. Nec fatiscunt, qui ad temperiei & substantiae dissimilitudinem confugiunt, quia inter res eiusdem speciei nequit esse tanta substantiae pugna ac dissimilitudo. non enim basiliscus basilisco, non vipera viperae, sed homini & aliis animalibus nocent. Et ut vnum animal alteri tam sit noxium, id est, vehemeter naturae antipathia nasci necesse est: hanc vero ex differentia specifica, quam sequitur differentia temperamenti. Quid: quod fascini huius defensores contendunt, etiam fascinari quem solere à beneuolis & carissimis. verba Plutarchi, & Heliodori suggestit mihi, & communis patriae, & religionis coniunctione amicissimus, Andr. Scottus noster. Graeci co-dices mihi nunc non suppetunt: qua-

A re ponam ex versione eiusdem: *Haud sane ignoras, (ait Plutarch.) quod & amicis, & familiaribus & parentibus nonnulli oculum fascinantem esse existimant: vsque adeo ut mulieres non ostendant illis pueros, nec diutius ab huiusmodi hominibus inspectari sinant. quo modo ergo id mali videbitur ab inuidia effici: quid porro per Ionem dices de iis, qui dicuntur se ipsos fascinare: nam hoc quoque audisti: sin minus illa certe prorsus legisti.*

Eutelidae fuerant pulchri per colla capilli:

Sed tibi dirus homo conspecto in fluminis vndis

Inuidit, turpisque inuasit protinus illum

Morbus, & inuidia corrupta est gratia forma.

C *Narrant enim Eutelidem cum sibi pulcher visus esset, propria specie captum, in morbum incidisse: atque habitum bonum vna cum pulchritudine perdidisse.*

D *Vides fabulam Narcissi fabulae similem: si quid tale accidit: arbitror vtrique contagiosam aliquam fontis exhalationem fuisse exitio. Sed audi quid Plutarchus hac de re censi erit putat enim in his ex vera inuidia id oriri, quod etiam Heliodoro visum: Plutarchus:*

Audacter dico vniuersas quidem anima affectiones, quibus diu insint, in iis malos habitus ingenerare: hi cum natura vim coeperint, qualibet ex causa moti, sepe etiam inuitos homines in iam proprias ac consuetas perturbationes deserunt. Sic autem considera, timidi etiam ipsa auxilia formidant, iracundi in charissimos quoque sunt morosi. Amatores & intemperantes postremo nec sanctissimis quidem corporibus quamuis morti vicinis queunt abstinere. Mira est enim consuetudinis vis ad attribuendum affe-

ctum in id quod sibi est proprium. Et qui in lapsus est propensus, ubique necesse est impingat. Nulla est itaque admiratione dignum, si, qui inuidendi & fascinandi habitum sibi induxerunt, etiam aduersus familiares ex morbi proprietate mouentur: aut ubi mori fuerint, quod natura solent, efficiunt, non quod volunt. Quemadmodum enim spheram spherice moueri, & cylindrum in modum cylindri necesse est, pro forme differentia: ita & hominem sic inuidum affectio inuidenter aduersus omnia mouet. Quam etiam verisimile est, illos familiaribus & charis peius nocere.]

Immo vero id mihi minus fit verisimile, cur iam quod frequentius illos respiciant: aliquid id foret, si habitibus non vteremur quando volumus: & habitus à primis illis moribus animi non differrent: quos confundit Plutarchus: non obscure etiam voluntatis humanæ libertati his verbis, vt ex geometrica comparatione patet, frenum iniiciens. A cæteris etiam philosophis recedit, qui perspicue maliuolam inuidiam requirunt amoris repugnantem. Solus Heliodorus Plutarcho consentit, & si de facto dubitet. Porro, inquit, si qui sunt, qui etiam charissimos, & quibus bene volunt fascino: id quidem non est mirandum, si cum sint natura inuidi, non quod volunt faciunt, sed quod naturaliter solent. Præsupponit uterque naturalem vim maleficam illis inesse: quæro qualis? physica an moralis? Si moralis tantum, hæc illis nolentibus nõ elicitor. Si physica, præexistens, aut tunc nata, si præexistens, cur non nocet prius subiecto cui inest. Si tunc nata: qua noua efficiente, causa? nam erga hanc personam bene afficiuntur. Cæteri arbitrii libertatè hac in re cõcedunt,

A & aiunt innoxium intuitum esse, si animo aspiciant non malo, vt aduertit Tostar. in Num. Sed magis philosophice procedit Plutarchus hac in re. Nec tamen felicius philosophatur, de sui ipsius fascinatione. Plutarchi sunt ista: Bonus vir Euclidas, & quicumque seipso dicuntur fascinare, non sine ratione id mihi videntur pati. Periculosus est enim
B (vt ait Hippocrates) summe bonus habitus, & corpora simulatque ad summum vigorem processerint, non stant, sed cadunt, & in contrarium vergunt. Quando igitur y integrum cõperint incrementum: seque spe melius affectos vident, ad eo vt sese demerentur ac circumspiciant, eorum corpus prope mutationem est (esset Plutarche licet seipso nec demirarentur, nec circumspicerent, iuxta Hippocratem) & per habitus vitium in deterius tracti seipso fascino. (Quomodo per habitus vitium id maliuolentiam dicebas, ergone credendum quæquam sibi ipsi male velle solitum, aut suis bonis inuidere? esto aliis inuiderint, numquam huc se porrigit vis inuidentiæ, vt philautiam animo expellat.) Sed hæc ipsa ratio Plutarchi, quam subdit, ostendit quid fascino nis nomine cõprehenderit, nam subdit: Hoc autem magis fit ex fluxibus, qui vel circa aquas, vel alia quadam specula subsistunt. Exhalat enim spiritus in obiecta: eoque fit, vt quo alii nocebant, seipso male habeant. Quod cum pueris fortasse contingat, falso causa obruentibus adscribitur.] vult ergo Plutarchus in aquam ex oculis spiritus diffusio, & in Euthelidæ, corrupta iam aqua, vapores cum illis spiritus reflexos, cuiusmodi spiritus ex bene habito & sano corpore, vt erat Euthelidæ, emanasse non est credibile. ægrorum & venenatorum illa affectio est, & non

nisi

nisi ex virosis aut corruptis humoribus profectus. Pueros autem affici hoc pacto & fascinari, quia ex se ipsis spiritus quoddam seu qualitates nescio quas effundant, quæ aere corrupto in eos redeant vnde exiuerit: nullus crediderim. Vere tamen Plutarchus, falso causam obtinentibus, scilicet quatenus obtinentur, adscribi pronunciauit: nec enim negare voluit, quod ante asseruerat visu aliquos esse contagiosos.

B *Corr. 1.*
 Si ergo loquamur de hac fascinatione proprie dicta, quam poeticam seu vulgi vocauit, quam ipsa visione cum imaginatione maluola fieri volunt, quod satis ipsum nomen Græcum indicat, dico, illam esse aliquid non naturale, sed fabulosum, superstitiosumque. Hanc conclusionem optime docent quidam egregii medici, vt Iul. Scaliger, de subtilitate exercitat. 349. & Franc. Valelius, Sacre philosophiæ cap. 68. & Theologi vt Richard. quodl. 3. qu. 12. Abulens. locis mox citandis, & Haliacensis Card. in perspectiua, Ciruelus, part. 3. de superstitione capit. 5. Leonard. Vairus, toto ferme libr. 2. & 3. de fascino, & Laurent. Ananias, libr. 4. de natur. dem. Andr. Laurentius libr. 11. histor. anatom. q. 1. probatur auctoritate D. Basilii, homil. de inuid. qui hoc spernit, vt muliebrem nugacitatem. Secundo, quia, cum visio sit actio immanens, & fiat per introsuptionem siue per passionem, non vero per actionem transeuntem, nec per radiorum emissionem, non potest idonea huius fasc. causa naturalis assignari. deniq; quia nec Hippocrates, nec Galenus, nec vllus veterum medicorum (si Valefio, multæ lectionis, & probatæ experientia medico, credimus) huius fascinationis, cum fusissime tamen egerint

A de cunctis morborum generibus & causis meminerunt. Vt satis mirari nequeam doctos quosdam Theologos scriptis mandasse: hanc comprobati à medicis & philosophis, nec negari posse experientia conuincente. Vnum tamen medicum solum laudant: si medicus ille bonus & peritus: Marsilium Ficinum, in opere de anime immortalitate, quod non ex Æsculapidarum, sed Academicorum scitis conflatum est. Sed nimirum isti vulgarem fascinationem à philosophica, propriam ab impropria non distinxerunt.

B **C** Secunda conclusio. philosophica seu physica fascinatio, non nisi improprie dici potest fascinatio, proprie vero, est contagio seu infectio. Sciendum, pro intelligentia conclusionis, fieri posse vt aliquis alterius aspectu lædatur. nam verum est illud poetæ.

Dum spectant oculi laesos, laduntur & ipsi:

Multaque corporibus transicione nocent.

D **E** Quod de Iippis, lib. 1. doctum est: Et quidem huiusmodi læsio contingit, maxime quando mutuus est intuitus: etsi possit etiam, quando tantum intuetur oculus lædorem, per modum passionis (de quo nunc non agitur) vel quando solus lædens aspicit lædendum: qua de re nunc agimus. De hac ita Plutarchus disserit: Nouimus homines, qui visu pueris maxime nocent, quippe habitum, vt pote humidum ac debilem, vertunt & in deterius mouent: quod quidem minus accidit iis qui induruerint & iam compacti sunt. Tametsi qui circa Pontum habitant, quos olim Thybes appellabant, Philarchus scribit non tantum pueris, sed etiam viris permicrosos esse. tabescere enim &

agrotare, qui aspectum eorum, & habitum, ac sermonem exciperent. Perspecta est autem res, vt videtur, ab iis, qui cum illis commercia exercebant & seruos illinc educabant venales. Verum hac istorum malitia haud proinde fortassis est mirabilis. Nam & attractus & affricatio manifesto quoddam habent patiendi principium, & quemadmodum aliarum auium penna aquilinis coniuncta, decrescunt ac pereunt occulta quadam vi plumarum caulibus putrescentibus: sic nihil est absurdi: hominis etiam tactum partim quidem esse vtilem, partim vero grauem ac noxium. Iam vero ex aspectibus quibusdam noceri, id quidem (vt dixi) sed quoniam causa eius perdifficilis est, pro falso reuicitur. Atqui (inquam ego) quodammodo ipsius causa vestigium quoddam ac semitam inuenisti: vt qui ad defluxus corporis peruenieris. Nam & odor, & vox, & respirationis fluxus, euaporationes quaedam sunt animantium, & partes quae sensus mouent, atque illapsa afficiunt, huiusmodi autem longe verisimilius est ex animalibus emanare, vt quorum spiritus, propter calorem & motum, veluti pulsus quendam & concussionem habet: quo spiritu concussum corpus defluxus quosdam assidue emittit, id quod per oculos imprimis fieri par est. Nam cum visus multiplicem habeat motum, cum spiritu ipsam igneam eiaculante, mirificam quandam vim disseminat. Qua ex re multa, tum pati, tum facere per visum, homini accidit: quippe quem res vise vertunt ac modicis tum voluptatibus, tum incunditatibus afficiunt, quin & amoribus (qui vel maximi aut vehementissimi sunt anima affectus) principium dat visus. Hinc diffluit ac colliquescit amator, vbi pulchritas intuetur, ceu ad ipsas adeat. Vnde haud immerito mirari quis possit, esse,

A qui existiment hominem per visum pati ac vexari, non autem facere ac nocere. Pulchrorum etenim ex aduerso aspectus, quodque ex ipsorum oculis exit (sive id lumen sit, sive fluxus) amantes liquefacit, & consumit, cum voluptate dolori coniuncta. (id quod ipsi, $\gamma\lambda\omega\upsilon\pi\tau\iota\epsilon\gamma\omicron\varsigma$, hoc est, dulce amarum vocant) neque enim vel ex contactu, vel ex auditu contingit hominem adeo sauciari atque affici, vt si quos vel ipse afficiat, vel ab iis afficiatur talis enim ex visu diffusi sit, & inflammatio, vt plane amoris imperitos existimem eos, qui mirum putant Medorum naphtham ex interuallo ab igne inflammarum. Pulchri enim etsi per longe distantes intueantur, ignem intra amantium animas incendunt. Sape etiam hominum auguriosorum auxilium videmus, curantur enim hiaticulam intuentes: cui talis inesse vis & temperatio videtur, vt morbum attrahat & excipiat per visum, veluti fluxum exeuntem. Vnde hiaticula ne sustinere quidem sustinent hominem auguriosum: sed a se auertunt, & oculos clausos tenent: non quod illi (vt quidam putant) curationem inuideant, sed quod velut ictu feriantur. Ex omnibus autem morbis maxime ac celerrime contrahitur conuictu lippitudo. Vsq; adeo celere vim habet visus inferendi atque affricandi alius morbi principium.] Ex his Plutarchi verbis nota, primo, illi hanc fascinationem esse similem detrimentis, quae contactu & affricatione inferuntur: hoc est nihil esse aliud, quam naturalem quandam contagionem: vt appareat eum non admittere vulgarem illam, docent id comparationes eius de rupicula, de lippitudine, de amore: etiam rationes haec mihi non probentur, & alias, libr. 1. veriores in medium protulerim.

Subdit deinde cur noxius magis fit intuitus inuidorum, quam aliorum. *Affecta* (inquit) anima corpus afficitur. Nam cogitatio de rebus venereis excitat pudenda, & canibus, praeferocia, in certaminibus aduersus feras, saepe visus exstinguitur, atque excacatur. Mærores autem, & auaritia, ac zelotypia colores vertunt, atque habitus lancinant: quibus affectibus haud minus inuidia in animum penetrare solita, corpus malitia implet, quam pictores eleganter exprimere conantur inuidia faciem depingentes. Quando igitur cumque homines, sic ex inuidia affecti oculos insigunt: hi vero proxime animam ordine locati ipsius malitiam attraxerint, veluti veneno imicta tela impetant, nihil (opinor) praeter rationem aut fidem obringit, si conspectis nocent. Nam & canum morsus periculosiores sunt, si ira perciti mordent: & hominum semina efficaciora esse aiunt, si amore cocant. At prorsus anima affectiones confirmant, & vehementiores efficiunt corporis vires. Propterea id genus amuleta, quæ a prohibenda fascinatione, *magobuoniam* vocantur, sunt qui putent aduersus inuidiam conferendo, quod scilicet (sic) trahatur visus per absurditatem, quominus imitatur affectus. Aliquid est hoc vltimum in Plutarchi doctrinâ; qui non attingit punctum præcipuum difficultatis, nec enim ostendit, quo pacto ille maliuolus vel calidus affectus queat noxiale qualitatem suam in alium effundere. Mutuatus reliqua à Plutarcho hoc præclare & luculenter satis explicat Heliodorus, *Aethiopicæ Histor. libr. 1.* interprete Scoto: Sic seres habet. Hic aer nobis circumfusis per oculos, nares, halitum, aliosque meatus ad profunda penetrans, & ex qualitatibus exterioribus eo secum inferens, qua-

Alis influxerit, talem etiam ipsa, qua excipitur habitum ingerit. Itaque ubi aliquis liuore percitus res pulchras intuetur, circumstantem aerem qualitate malefica replet ac proprium spiritum acerbatis plenum in proximum quemque contorquet: spiritus autem utpote subtilis, ad spiritum usque medullas ipsas peruadit, ac plerisque morbus fit inuidia, & proprium accipit nomen fascinationis. Iam vero illam etiam considera; Charicles, quam multos sane oculorum agritudo, quam multos etiam pestes tabes corripit: cum tamen nunquam tangant eos, qui ipsi morbis laborant, nec aut lecto aut mensa eadem participant: sed cum eundem tantum hauserint aerem. Vides ut à contagione pestis probeat hanc inuidia fascinationem: quia utraque ab exhalationibus seu vaporationibus prauis vitiatu aere proueniat? Prosequitur: Sit autem tibi huius rationis indicium, si quod aliud, etiam amorum ortus: quibus res visæ dant originem, & veluti subuenticas affectiones per oculos in animas ejaculantur. Idque iusta admodum ratione. Nam cum ex nostris meatibus ac sensibus, maxime assiduum visus habeat motionem, & calidissimus sit, paratior existit ad capiendum eas, quæ circumcirca sunt desluxiones, sicque amorum transitus inito spiritu attrahit. Mox subdit de rupicula & basilisco, de quibus nos, libro 1. egimus.

B Habetis ad Philosophorum mentem explicatam fascinationem, quam tuentur Philosophi & Theologi recentiores: quorum breuiter vna & consentiens opinio est; Auicennæ, Algazelis, & gentilium, illa superstitiosa, quæ reiecit, nihil esse, nec ab ipsa visione, qua visio est, fieri alterationem ullam in alio; sed alterationem effici per venenatam aliquam

qualitatem manentem in putridis humoribus aut vitiosa complexione ipsius intuentis; hanc qualitatem communicari spiritibus vitalibus, qui imaginatione aciore & attentione intentiore animi concitantur, & excitiam quaerentes ad oculos perueniunt. His spiritibus effluentibus ex oculis non quidem ipsa visione, sed spiritibus simul cum visione excitatis & erumpentibus, aerem proximum malo suo vitum inficere, & ab hac aeris parte aliam infici, & sic perueniri ad partem aeris proximam illi, qui est inficiendus; (puta pueri) & hunc aerem proximum insinuare se in oculos laedendi, & ex oculis eius, quae pars tennerrima citius inficitur, se penetrare in corporis partes interiores. Hanc est sententia Alexandr. Aphrodisaei, in problematib. & Aristot. problema 20. sect. (nisi dicas hunc ex vulgi sententia locutum) aperte est D. Thom. 1. part. question. 117. articulo 3. ad 5. 2. & 3. cont. gent. cap. 103. quem Ferrar. ibi & Aegydy. columna, contr. error. Philosophor. & alij sequuntur. Et probant non male exemplis Richard. d. questione 13. & Abulen. parad. 4. questione 16. & alijs locis, Richardi sunt ista; videmus enim hominem patientem in oculis quandoque aspectu suo ledere hominem, qui illum aspiciat, quod contingit ex hoc, quod oculi mala qualitate infecti, aerem medium inficiunt, & aer infectus oculos directos ad oculos infixos inficit, eo quod secundum rectam lineam & directius illa infectio deriuatur ad oculos adspicientium, quam non adspicientium multum, ad hoc cooperante imaginatione illius, qui aspiciens oculos infirmos imaginatur se laedi, & ego expertus sum in me ipso, me quandoque non potuisse renere aciem visus, nisi cum difficultate directe contra oculos illius, qui infirmitatem

A patentem in oculis pariebatur.] Vide hanc fascinationem, quam Richardus admittit, non aliam esse, quam (vt dixi) infectionem quandam: & praeterea illum addere vnam circumstantiam imaginationis eius qui laeditur; quae valde probabilis est, & propria pestis atque omnium morborum contagiosorum, qui facillime hauriuntur ab ijs, qui timent corripri, vel correptos se autumant. Addit Richardus; Ad hoc est etiam alia experientia, quae habetur per Philosophum, primo libro de somno & vigil. vbi dicit sic, quoniam sicut visus patitur sic & facit aliquid. In speculis enim valde puris cum menstruis superuenientibus mulieres inspiciunt, in speculo, sit superficies speculi, velut nubes sanguinea, & siquidem sit nouum speculum, non facile est abstrahere huiusmodi maculam, si vero sit speculum vetus, facile est causa vero, sicut diximus, quoniam non solum patitur visus aliquid a visibili, sed etiam facit aliquid, & mouet aera, quemadmodum & splendida. nam visus est splendorum habentium colorem. Quod ait visum facere aliquid; non sit accipiendum, quasi velit ipsa visione aliquid emitti, qua visio est; sed simul seu concomitanter quosdam exire spiritus seu vapores, qui noxam illam speculis inferant. dubitari autem potest, vtrum hi spiritus virulenti emittantur per ipsum oculi globum, vt volunt Richardus & Abulen. an vero duntaxat per cauitates orbium seu angulos, vnde solet lippitudo exire: Mihi nullo modo verisimile videtur, per solum globum exire, fieri potest, vt aliqui, sed rari admodum & pauci. putem longe plures exire per cauitates illas, & simul per os, & nares plurimos, & efficaciores, cum expiratione inhalari obiecto, cui da-

mnum

num infertur, sed quod contagio afflatur. Nonne putridi vaporis longepius, & citius expeditiusque, calidius etiam & inflammatus, ab ore in cor per asperam arteriam, quam per oculos solet iramitti? Fortassis etiam veritati prorsus consentaneum est, quod Valesius contendit, ab oculis nec suffusiones, nec nubes, nec albugines, sed opthalmias duntaxat seu lippitudines tantum in alios mitti; minus ergo mittant affectiones non suas, sed aliorum, certe scabiem non oculus, sed manus & contactus membrorum affricabit, Pestilens nunquam aspectu, sed halitu oris solo propagari consuevit: quare agrorum non aspectum, sed contactum, & propiorem accessum fugimus. De menstruatis illa, quoad speculi suffusionem; vera puto: sed quæ de morbis hominum aut alijs admirandis Plinius narrauit, lib. 7. cap. 15. & lib. 28. cap. 7. ea quotidiano usu & experimentis coniugatorum refutari Valesius conuincit. Tertio probat Richardus, eo quod passionibus quibusdam animi, oculi quasi transmutentur, & ignescant ad eo, vt nec ipsi alios nouerint, nec agnosci fere queant? & præterea etiam solo aspectu alios ad amorem aut lasciuia possint pellicere. Putant enim ex solo aspectu, mediante imagine, passionem primum interius concitari, & eam oculis se insinuare, & qualitatem aliquam oculis, illicem ad lasciuum amorem, inferere. Atque adeo esse mulieres seu viros, quibus illicitem illud seu qualitas attractiua ad amorem in oculis, per modum qualitatis perpetuæ & immanentis; alijs vero inesse illa duntaxat durante passione amoris, hoc est quamdiu illi ipsi concupiscunt seu amant. Qua de

A re prorsus de re dubito, & pace Richardi dixerim, hæc non sunt admodum verisimilia: nam qualitatem talem inesse aliam, quæ fit ipsa pulchritudo oculorum, vel decentia, & gratia aliqua moralis, quæ venustate, alacritate, decore aut alijs amari dignis conditionibus, animum vulneret hac Cupidinis sagitta; nihil necesse est, cum hæc sufficiant, nos imaginari. Nec vrget probatio Richardi, quam B his verbis subiungit, *Quandoque enim videbis mulieres turpes, & oculos turpes habentes, & tamen quandoque magis aspicientes ad suum amorem alliciunt ex aspectu suo, quam longe pulchriores mulieres, & quandam habent nociuam efficaciam transeuntem: hoc est cum passione transeuntem, quod videtur persuadere experientia, unde viris periculosum est tales mulieres respicere.* C Fateor periculosum, sed quia hæc mulieres sunt illecebrosæ, vel conuersatione vel aspectus gratia aliqua, vel ipsa lasciuia; quæ ex oculis elucens prouocat homines ad id, quod natura deprauata eos inuitat. Nec forma sola capiuntur, qui amant: nam fat cuique formosum, quod amat, videtur.

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

D Quod vero efficacior ad malum fit aspectus harum cum passione amoris seu aromania ipsa percitæ; fit, quia tum acrius oculos intédunt, & ignea illa lux splendidior, addit aliquid decori, sicut & vox eorum, qui ex animo loquuntur, magis solet auditorum animos percellere. Si vis me flere, ait ille, flendum est primum ipsi tibi: si vis amari, ama. nam magnes amoris amor. Et hæc est causa, cur dicat Eccles. cap. 9. versic. 3. *Ne respicias mulierem multivolam ne forte incidat in laqueum illius.* E

illius.

illus.] Minime his verbis probare voluit commentitiam illam qualitatem Richardi; qui certe proflus improprie hanc vocat, *fascinationem*, nam & amantes non nisi improprie fascinari dicantur. Quis vnquam Helenam, vel Penelopem vel similes, tor ambitus prociit, *fascinatrices*, vocauit?

Ad Abulensem veniamus, qui stat pro nobis, & accurate rem discussit locis tribus. Primo scribens in *Genes. cap. 21. col. 6. noue editionis*, distinguit, vt nos distinguimus, & vulgarem illam *fascinationem*, quam motibus animi irati attribuunt, refellit; quia tales motus pertinent ad *passiones animales*, & non ad *naturales*: *infirmas autem fundatur super aliqua naturalia, vel harmoniam, vel non harmoniam humorum & aliorum in corpore.*] *physicam* vero istam probat, si fiat in corpore propinquo; nam in longe distans iure optimo negat fieri posse. quia spiritus isti expelluntur virtute naturali, qui sunt aliquantulum graues, vt pote, *humidi humiditate aquea*, & ideo non possunt in longum tendere, nisi per magnam virtutem potentie expulsivae, qualis nec inest oculo; nec, si inestet, sufficeret; quia vis illa noxia resistentia medij facillime commutaretur.

Hæc eadem omnia docet, in *d. Paral. 4. à fol. 52. vbi fol. 55. col. 2.* expresse asserit non dandam *fascinationem* illam vulgarem, sed *Physicam*, quæ pronenit ex aliqua pestifera qualitate existere in animali per modum morbi; & distinguit inter propinquum obiectum & remotum, *fol. 51. col. 4. & fol. 57. col. 2.* & quoad propinquum prudenter addit, necessarium esse, vt illud propinquum dispositum sit ad recipiendam corruptionem illam *fascinationis*, quod docet *dict. fol. 51. col. 4.*

A & vero certissimum est. Verum idem hanc materiam magis ex professo examinavit comment. in c. 21. Num. à q. 9. & qu. 10. docet, quod præsupponimus, speciei visibili nullã inesse qualitatem actiuam, vel passiuam alterantem ad modum quatuor naturalium qualitarum: quia species visivæ, nec calidæ, nec frigidæ, nec siccæ, nec humidæ sunt, formaliter, aut effectiue, sed nec virtualiter: & tantum illæ efficere possunt, vt res, cuius species sunt, videatur. Quare ipsæ nocumentum nullum inferre queunt per se; sed aliquid illas comitatur, vnde noxa hauritur: quæ haud dubie sequeretur, etiam si res visã non videretur; & vidēs, oculis clausis, non vidisset. Illud vero concomitans, esse spiritus (corpora quædam subtilia) substantiæ calidæ & humidæ, qui in vapores quosdam resoluuntur. Hi si ad corpus aliquod tenerum delati ei adhæserint, *frigiditate superficiæ corporis solidi, cui inhaerent, & aeris circumstantis, condensantur, atque visibiles effecti corpora apparent.* Et hoc in speculo, in quod intuetur menstrua, contingere. Animalia itaq; in quibus hi venenosi humores sunt, per oculorum pupillas spiritus emittere solere; qui valde noceant iis, quibus inhaerint. Et hos spiritus non pertinere ad potentiam visiuam, sed ad tactiuam; quæ per applicationem & contactum operatur; & illi per calorem, vel humorem nocent.

Qui per ipsam visionem, qua videt, dicunt malum inferri, necesse est, fateantur cum Platonice visionem fieri per radiorum emissionem; quod omnium accuratissime refutavit Abulens. *sup. qu. 11. rationibus validis octodecim. Idem, qu. 14. cum seqq. vsque ad 19.* postea pressius *fascinationis* materiã

discu-

discutiens, q. quidem 14. expresse asserit, hæc verba; Dicendum est quod plurimorum, qui catholica veritati valde inhærent, fascinationem nihil esse dicunt, nullum quoque animal fascinari, id est oculo percipi, nullumque bonum aut malum per oculos causari. Horum autem modus sane, ut isti accipiunt, solidam veritatem habet. Vulgares namque qui secundum suum nomen insipientes sunt, arbitrari & asserunt, quosdam homines esse malorum oculorum: addentes, quod si isti oculo furibundo, aut inuido, vel qualitercumque ad malum modo aspicerent aliquid voluerint, illud cadent atque occident. Et si benigno oculo illud conspexerint, nihil nocebunt. Hæc autem penitus falsa sunt, & natura dissona. Vides sententiam Abulensis, de vulgari fascinatione; qui recte ostendit, si qualitas illa insit venenata, etiam cum nolunt, obtutu nocituros, ut recte Plutarchus, & Heliodorus censuerunt. Idem q. 18. significat hanc fascinationem ab Ecclesia damnari. Nos quoque (scribit) cum tota Ecclesia fascinationem improbamus, quam accipiunt vulgariter intelligentes: qui enim vulgo loquuntur, in pueris teneris, pullis, atque paruis porcis fascinationem interdum asserunt euenire, similiter in alijs domesticis animalibus, nescientes quid fascino sit. Hæc ille de vulgari: nam de physica, q. 14. docet, illam per cogitationem prædictorum vaporum fieri: & q. 15. docet quædam animalia id natura insitum habere, ut queant sic nocere: quædam omnibus, alia non omnibus, sed ad hoc dispositis: & tales esse homines, qui non quando volunt: & quibus volunt: sed, si non concurrant requisita ex parte agentis & patientis: quibus volunt, nequeant: si vero hæc omnia concurrant, etiam si nolint, noceant. Vnum tamen addit explicatione indigens, his verbis: *Habet tamen qui hu-*

A *iusmodi est, aliquid in sua potestate, quoniam si clausos semper oculos tenere voluerit, neminem fascinabit unquam, aut, cum se voluerit ab aliquare custodire, ne eam fascinet, claudet oculos & erit impossibile eam fascinare.* Hoc ex hypothesei verum duntaxat, si vapores isti ex oculis solis prodeant: nam si ex ore vel aliunde, nihil prohibet, etiam cæcis talem vim adscribere. Prudenter addit, *qaestio. 16.* licet plerumque hæc noxa tenerioribus corpusculis inferatur: interdum inferri posse durioribus, si valde vehemens & excessiua sit hæc qualitas, ut in basiliscis & lupis quodam quous homines experimur: denique, q. 17. docet ex hac eadem causa posse quædam in corpora remotiora, quam queant alia: quæ omnia certa sunt, nec alia indigent probatione.

B *Sufficient ad probandum aliquam esse fascinationem naturalem seu philosophicam, & eos qui fascinationem defendunt (ut Ronseus epistol. 48. Franc. Xuares, in Metaphys. disput. 18. section. 8. capit. 26. & cursus Conimbricensis 5. li. phys. & alij) de hac tantum, non de priore illa poetica & vulgari, locutos,*

C *Pars altera conclusionis quæstionem ingerit de nomine: an fascino dici debeat ea, quam ex vitato humore spiritus isti conciliant, noxæmodi λογισμαξιν, omnem; quando nihil ex vocis usurpatione mali consequitur. Sed quia, sicut de Fati, voce dici solet; nomen esse suspectum, etiam si, quis mentem habeat non malam: sic etiam de fascinationis voce libenter usurpem: sine addito, seu explicatione, illam non esse probandam, quia periculum est, ne quis aliter accipiat, quam tu protuleris: cessat periculum, si sic loquaris, ut metaphoricè, non proprie te locutum, ex contextu seu orationis serie facile deprehen-*

datur, quod in S.S. & Patrum locis, mox proferendis, factum.

In hac vero quaestione, cum agimus, an detur *fascinatio*? confestim omnes sic nomen accipiunt (& merito) vt vulgo consuevit. Nam vbi metaphoræ vel analogiæ ratio aliud non stradet, receptum est vocabula in propria significatione sumere, maxime inter physicos vel metaphysicos. Ideo sancte admodum Tostatus proficitur: *satis sibi molestum esse confiteri publice aliquam posse fieri fascinationem* (confitebatur de sola physica) *hoc autem non ideo quod veritas latere debeat* (desiderat enim veritas in publico collocari) *sed quia simplices, impotentes distinguere a falsis vera, cum audirent fascinationem possibilem, arbitrarentur aliquid, quod inconueniens esset, & ad superstitiones varias vertenterentur.*

Hæc ille sapientissime. Quid? quod certe decet philosophum & Theologum verum, quoad fieri potest, vocabulorum proprias significationes non confundere, ne vel Grammaticis ludibrium debeat, vel fateatur se improprie loqui. Macedonum illud probum, ligonem ligonem, palam palam, proditorem proditorem vocari. Nihil clarius, nihil expeditius, nihil ad erudiendum alios accommodatius. Quis ferat, si incendium voces diluuij nomine, quia flammis omnia inundat? si morbis aliena affingas nomina, quis probet? facis, cum contagioni fascinationis nomen imponis. Quid est *fascinatio*? *fascinatio* nem, definit Tostatus (q. 15.) *cum aliquis quempiam videns, ad eum non coniunctus corporaliter, nec in eum quidpiam agens, eum laedit.* Nonne in fascinationis nomine omnes includunt pro instrumento vel efficiente ipsam visionem, & præterea requirunt animi malignitatem? vt proprie dicta *fasci-*

A *natio*, vere non sit aliud, quam (vt definit Valefius) *passio oculis illata & concepta, profecta ex quatuor affectione animi maligna eius qui intruetur.* (certe hoc Aristoteles, Plutarchus, Heliodorus, Plinius, confirmant) at hæc desunt in physica hac contagione; sed ea ad humores omnem agendi refert efficacitatem. differunt ergo physica & vulgata, cumque vulgata proprie sit *fascinatio*, vt pote cui primo nomen inditum; & physica dicitur a translatione, per quandam analogiam, late sumpto nomine, sic appelletur; consequens est improprie hanc dici *fascinatio* nem: atque omne contagium ore, halitu, naribus, effricationem membrorum illatum eodem iure dici posse *fascinatio* nem physica. Repugnat notio nominis. Nam, *fascinatio*, non deducitur (vt quidam opinati) a *fando*, quod incantationibus inducatur; sed origine Græcicum est, quia *fascino*, formatur a *βασκάνω*, mutatis duabus litteris. *βασκάνω*, significat inuidere, quod, Cicero teste, vsurpabant pronimum videre, quoniam qui inuidet alicui, ab inuidiosi felicitate nequeunt oculos auertere, *βασκάνω*, proprie est inuidentia. Deut. cap. 28. vers. 56. vbi nos habemus, *inuidebit fratri suo*, Græce est *βασκάνω*, quod Diuus August. l. locutio. Hebraice. transfert. *fascinabit.* Chaldaeus autem, *habebit oculum nequam.* Nec ignotum illud patrifamilias. *an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Matth. 20. quod de inuida mercedis alienæ contemplatione dictum. Et quia liuor in oculis maxime se prodit etiam Horatio teste, *Non isthuc obliquo oculo mea commoda quisquam Limat, non odio obscuro, morsuque venenat.* ideo fortassis Eccles. 31. v. 25. pronunciat. *nihil oculo nequius creatum*: hoc est inuidētius, nisi malis eo referre, quod o-

culus

culus peccati & concupiscentiæ fenestra esse soleat, malorumque animi affectuum index seu leno potius illecebrosissimus. Nihil enim hoc ad probandam fascinationem facit, vt nec alia SS. loca, vel quorundam Patrum auctoritates. Nam fascinationem latissime suspicere, pro quavis graui deceptione, vt etiam Magica præstigia comprehendat, de quibus mox dicam. Sic accipio, *malum oculum*, in epist. Dauidis Imp. Abifinorum ad Manuelem Regem Lulitaniæ apud Fran. Alvarez histor. Æthiopiæ. cap. 135. Sic ait Sapiens, Sap. 4. v. 12. *fascinatio nugacitatis obscurat bona.* Græce est, *βαρκαρία ἢ φαλόη*, id est fascinū vile, nugax. & nihili; phrasi Hebræa. Sic enim significat, à vilissimis, & minimi precij quiescens terrenis, maxime à nugatoria & adulatoria laudatione, ita nos præstringi, & ludificari, vt ad vera bona prorsus cæcutiamus vt bona pro malis, mala pro bonis habeamus; terrena cælestibus, sepiternis interitura præferamus, fascinationis vero nomē vsurpat, quia vulgus Iudeorum falsam illam fascinationem credebat contingere, adeo vt huiusmodi fascinatore oculum Saræ impij recutiti tribuere non vereatur; quod Abulenti. in 21. c. Gen. refellit. D. Bona. comment. in v. illum 12. vidit alludi ad fascinationem & ideo dicit, secundū quod homines maligni dicuntur laudando pueros fascinare, satis indicans quanti illa faceret. Sensum quem diximus, in noris suis Pet. Nannius Alemarius ex parte amplectitur. Ad specū etiam ad illam opinionem, Metaphorice D. Paulus locutus, ad Gal. 3. v. 1. cum scribit; *Quis vos fascinauit, non obedire veritati:* hoc est quis vestram salutem & veram fidem vobis inuidens, adeo de mentauit, vt ad lucem clarissimam calligetis; & tam subito leuiterque ab ea

A fide defeceritis, quæ tam manifeste vobis à me tradita fuit; ac si penicillo prædicationis ante vniuscuiusque vestrū oculos CHRISTVS pro vobis crucifixus foret? Vera hæc S. S. locorum sententia, Diui Hieronym. non obscure sententiam suam prodidit, habere se pro fabula illud vulgi. Digne (ait) Paulo qui est imperitus est sermone, non tamen & scientia, debemus exponere: non quod scierit esse fascinum, qui vulgo putatur nocere, sed vsus sermone sit rruuū, & vt in cæteris, ita in hoc quoque loco verbum quotidiana sermocinationis assumpsit. Dicitur fascinus proprie infantibus nocere, & arari paruula, & his qui nec dum firmo vestigio figant gradum. Hoc vtrum verum nec ne sit, Deus viderit: quia potest fieri vt & demones huic peccato seruiant, & quoscumque in Dei opere vel cepisse, vel profecisse cognouerint, eos à bonis operibus auertant. Nunc illud in causa est, quod ex opinione vulgi sumptum putamus exemplum, vt quo modo tenera nra noceri dicitur fascino: sic etiam Galata in Christi fide nuper nati, &c. Adeo certum Hieron. naturaliter id non contingere; vt, si fiat, opera dæmonis fieri celsuerit. Eadē mens Chryso. in idem c. 3. scribentis, monet enim ne, quando audimus inuidiam seu oculum malū, existimemus, quod oculorum coniectus intuentes lædere soleat; *ὡς τὸ το νομισ, ὅτι ἡ ὀφθαλμῶν βολή τις ὀφθαλμῶν βλαπτεῖν περὶ κεν.* & reddit rationem quia ipsum oculi membrum malum esse nequit; verum hoc pacto liuorem animi à Christo notari. Nam oculorū est simpliciter tantum videre; cæterum perperam videre, est animi intus deprauari. Additur nō tamen hæc dici, quasi liuor per se alteri nocere possit: sed ostendat eos qui ista docebant, per inuidiā ad hoc venisse: *ταυτα θηλέγει οὐχ ὡς τὸ φθόνος μετὰ ταυτων ἔχῃ.*

Matt. 6.
x 20.

ἔχοντες, ἀλλ' ὅτι &c. vides omnem vul-
 garæ opinioni aditum obstruxisse, re-
 mouet oculi organum, remouet visio-
 nem, remouet ipsam inuidiam. I-
 dem diserte vulgarem illam de vetulis
 fascinoſis opinionem reprehendit,
 homil. 8. ad Coloss. B. Anselmus add. c. 3.
 exponit quidem fascinoſum, liuido læsit
 intuitu: & respectu inuidia vos tenel-
 los læsit, dolensque de promotu vestra per-
 fectionis ac fidei solo liuore nocuit: sicut
 aliquis qui solo respectu dicitur res alie-
 rius posse diminueri: & ita vos liuenti
 suo aspectu tabefecit, vt non credatis ve-
 ritati meæ prædicationis. sed falsitati sui
 dogmatis. verum subdit aliam inter-
 pretationem, nempe: Vel sicut incantato-
 res fascinoſant & deludunt homines, vt cre-
 dant verum esse, quod falsum est: ita ne-
 scio quis fascino sua deceptionis ita vos in-
 cantauit ac verbis suis immutauit, vt &c.
 vides de vulgari loqui per, dicitur: de
 magica absolute, sicut & D. Hiero. lo-
 cutus est, quem imitatur. vt & Prima-
 sius ipsismet D. Hiero. verbis compen-
 dio acceptis vtens, quemadmodum
 Theoph. Chrysoſtom. Sedulius totum
 illud prætermittit, contentus inter-
 pretari fascinoſum, hoc est, inuidit. Ca-
 ietanus retulit ad magicas sensuum lu-
 dificationes, Catarinus ad physicam
 quam dixi fascinoſionem, non ad vul-
 garæ. Sed verior, commodior saltem,
 explicatio Caietani, quæ Adamus Sas-
 baut, siue Leonard. Haſſel. secutus fuit.
 Nam quæ Sasbauto ascripta post mor-
 tem commetaria in epist. Pauli & Eia-
 iam, sunt selecta & in ordinem digesta
 ex lectionibus prædicti Leo. Haſſelij,
 vt norunt, qui contulere, & huius illu-
 auditorem fuisse meminerunt. Sept.
 Tertullian. videtur hanc vulgarem o-
 pinionem solis Ethnicis adscribere, &
 liuori seu odio fascinoſi, nomen tribue-
 re: & quia pulchris periculū imminere

A putabant, ideo remedio, velamen capi-
 tis, virginibus commendat, quoniam
 eo aspectus arcebat. Sic scribit li. de
 virg. velan. cap. 15. Sed enim vera & tota
 & pura virginitas, nihil magis tenet, quam
 semetipsa: etiam faminarum oculos pati
 non vult, alios ipsa oculos habet confugit
 ad velamen capitis, quasi ad galeam, quasi
 ad clypeum, qui bonum suum protegat
 aduersus iclus tentationum, aduersus ia-
 cula scandalorum, aduersus suspitiones,

B & susurros, & emulationem, ipsum quo-
 que liuorem. Nam est aliquid etiam a-
 pud Ethnicos metuendum, quod fasci-
 num vocant, infelicioſam laudis, &
 gloria enormioris euentum. Hoc nos in-
 terdum* diabolo interpretamur, ipsius
 est enim boni odium. Interdum Deo de-
 putamus, illius est enim superbia indi-
 cium, extollentis humiles & deprimen-
 tis elatos. Timebit itaque virgo sanctior

C vel in nomine fascinoſi, hinc aduersarium,
 inde Deum, illius liuidum ingenium, hu-
 ius censorum lumen, &c. En tibi agno-
 scite rem, causam reddit aliam quam
 vulgo putabatur: effici hæc damone fa-
 ciente, Deo permittente, nihil verius.
 Hæc ergo Patrū Orthodoxorum sen-
 tentia: nec fauent illi, vel Henrico Cō.
 Agrippæ physicam fascinoſionem im-
 pugnant: quem refellit Six. Senenſ. l. 6.
 D bibliothecæ. annot. 267. vel Cinglianis hæ-
 reticis, nimium vulgari illi tribuenti-
 bus, Caluino, in Exod. c. 22. Aretio, pro-
 blem. de fascinoſi. & Lamb. Danæo, ca. 2. de
 sortiarij. qui auctoritate quorundam
 Patrum calumnioſe abutuntur.

E Tertia concl. quadam & frequenior
 fascinoſio pendet à damone maleficio,
 qui strigi vel sortiario ex pacto nocere
 volenti cooperatur. Qua definiti potest,
 fascinoſum esse pernicioſa qualitas damo-
 num arte illata, ob tacitum vel expressum
 hominis cum damone pactum. Hæc pro-
 batur auctoritate D. Hieron. & aliorum

Patrum iam citatorum D. Tho. Abulens. Ferrar. Xuaref. & cæterorum Theologorum laudatorum, probatur experientia quotidiana & confessionibus sortiariorum. Ad hanc opinor referenda plurima, quæ varijs scriptoribus visa ad alias species referenda, nam solent pacifici nefarij isti homines, ut quos liuidè vel iracundè aspexerint, ijs dæmon perniciem inferat, ignari postea putant hæc ipsa visione perpeffos quorum ex numero bonus poëta Hieron. Vida, *Bombycum* libr. 2. narrat, quod suo tempore accideret;

*Quandoquidem meminisse Tusci alta
in rube Viterbi*

*Ipsæ senem vidisse ferum, cui dira
vigeant*

*Ora, graueque oculi suffecti sanguine
circum,*

*Fronsque, obscæna situ, hirtisque in ver-
tice cani.*

*Ille truci (scelus) obtutu genus omne
necabat*

*Reptantum, tenues animas, paruasque
volantes:*

*Quin etiam si quando hortos ingres-
sus, ubi amicus*

*Exiit expleto turpem nouus orbe se-
nectam,*

*Floribus & passim per agros inca-
nuit arbor,*

*Ille hortis stragem dedit, arboribus-
que ruinam:*

*Spemque anni agricola mæsti sterneret
caducam.*

*Nam quocumque aciem horribilem
intendisset, ibi omnes*

*Cernere erat subito afflatus languet
cere flores.*

*Quis enim credat vno humore na-
turaliter tam diuersæ speciei res solo*

A afflatu interemptas? Sed immiscebat Dauus ille cuncta interurbans. Talis etiam fuit Telchinum fascino, à quibus inuidi, & fascinores vulgo *Telchines*, dicti B. Gregorio Nazianzeno & Synesio, Gregorio vero Palamæ, *Tabes Telchinodica*, idem quod tales vultu fascino & insidioso blando illata, ferunt (fabulæ) Telchinas fratres nouem ex Actæonis canibus in homines verfos in Rhodo insula, Rheæ comites, & in varias species se conuertere solitos: nunc hominum pedibus manibusque truncorum, nunc piscium, nunc anguim, nunc dæmonum, insignes plane veneficos & prestigiatores crediderim, & inuidos (vt ait Hesych.) fascinores: vel potius veros cacodæmones admodum maleficos, *δουλοπικαλῶν βέλγυνος*; pessimo fine homines hos præditos vellent demulcentes, vt scribit Eustachius, in XIII. iliad. inuidos dæmones fuisse indicat D. Nazian. & post illum Tzerza, atque ideo etiam dicti, *παλαμῶν*. quasi manuum opere exitiosi.

B in varias species se conuertere solitos: nunc hominum pedibus manibusque truncorum, nunc piscium, nunc anguim, nunc dæmonum, insignes plane veneficos & prestigiatores crediderim, & inuidos (vt ait Hesych.) fascinores: vel potius veros cacodæmones admodum maleficos, *δουλοπικαλῶν βέλγυνος*; pessimo fine homines hos præditos vellent demulcentes, vt scribit Eustachius, in XIII. iliad. inuidos dæmones fuisse indicat D. Nazian. & post illum Tzerza, atque ideo etiam dicti, *παλαμῶν*. quasi manuum opere exitiosi.

C Tales etiam Tybios fuisse Ponticos de quibus Plutarchus superius meminit, & Plinius l. 7. cap. 2. his verbis, In Aphricæ esse familias quasdam effuscinantes Isogonus & Nymphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse eiusdem generis in Triballis & Illyrijs adicit Isogonus, qui visu quoque fascino intereant que quos diuinitus intuentur iratus præsertim oculis. Quod eorum malum facilius sentiret puberes. Cælius firmat Cælius, in Noct. Attic. eodem referendus, vt & Beat. Isidorus Junior in Originibus.

E Fieri autem hæc pacti cum dæmonibus initi vi satis ostendit, quod fascinores huiusmodi notas esse volunt; si in oculis ambobus, vel eorum altero, binæ sint pupillæ, aut in altero effigies equi aut canis: quæ nihil dubito est.

vide
Astag.
τ λχινος

ftigmata, quibus mancipium Satanas suum insignavit. Nostris enim temporibus deprehensæ, quibus in oculis erat nota catellini vel boffonij pedis: & quod de gemina pupilla dicit, ita capio, ut videri geminam credamus non esse.

Obijciunt ab Aristotele, Plinio & alijs rutam, gagen, hyenæ pellem & alia remedia naturalia præscribi: morbum igitur esse naturalem. Respondeo hoc argumento probari duntaxat, impropiam illam fascinationem physicam: deinde etiam hæc valere contra dispositiones corporis quibus dæmon abutitur: & sic indirecte refragari ipsi dæmonis aëioni.

Vulgo receptum ut magicæ præstigiæ omnes per Metaphoram fascinationes vocentur: quo sensu Iaquerus librum edidit, quem vocat *flagellum fascinatorum*: & eodem sensu dicuntur Iudices à strigibus fascinari. qua de re sic scribunt inquisitores Germani. *Sunt & tales malefici, quæ iudices solo adpectu & oculorum virtute maleficare sciunt, quod eis nullam molestiam inferre queant.* Mallei fol. 340. item *Experientia nos docente novimus, quod iudex aut alij assessores: ita alienati in eorum cordibus fuerint, quod omnem, si quam habuerunt indignationem miserunt: nec ipsas molestare quoquo modo præsumebant, sed libere abire permiserunt. Qui scit & videt expertus est, & verum dat testimonium, & vitæ namque alia præcurare non possent.* Sic illi fol. 55. Arbitror Deum non permittere in iudices fideles, & rite ac iuste procedentes; sed duntaxat iudices iniquos, aut modicæ fidei, aut curiosos, &c.

Restat videre unde vulgaris illa fascino nata sit opinio, de oculo visione, vel ore laudando fascino. Placet Frac. Valesij coniectura fortassis inde, quod pueri, qui solito crassiores, nitidiores,

- A pulchrioresque sunt, à foeminis virisque; occurrentibus solent attentius aspici, laudari, palpari, motitari, in vlnas & palmas accipi. Verissimum vero est dictum illud Hippocratis, *habitum qui ad summum bonitatem atigit, esse periculosum: & illud Cornelij Celsi; Qui nitidiores soliti sunt, suspecta sua bona habere debent.*
- B Cum ergo infantuli, ob naturalis habitus teneritudinem, cum visi sunt optime valere, sæpe ex inopinato in magnum aliquod vitæ discrimen incidunt; vulgus non intelligit causam tam repetinæ mutationis; & quia hanc non intelligit, suspiciosum in malum, culpam in adspicientium atque laudantium oculos & verba conijcit: quos cum quotidie pueruli pulchelli, & obesuli plurimos habeant, facile anus aliqua rugosa & deformis in hoc numero reperitur. quod genus cum sit tetrum, morosum, & odiosum, ei potius adscribitur noxa, quam cæteris. Hanc vulgi opinionem paulatim (quæ mortaliu curiosa leuitas est) etiam doctiores nonnulli superstitiosi, vel ingenij quiduis defendendo ostentandi: auidi sunt secuti.
- D tandem ab infantulis ad agnositum. in quibus causa non admodum dissimilis. denique proserpens per audaciam ignorantia, ad equos, segetes, & alia fabulam produxit.

SECTIO II.

De maleficis venenarijs.

SECUNDO loco nobis offert, *veneficium*, propter dictum V Vierus nullum agnoscit huiusmodi, quia putat nisi vero a naturali veneno sagas nocere non posse; nec ab eo longe abit Lerchemerus Lutheranus. Sed huic magistrum eius, Lutherum, illi, Venerandum (ut solet vocare) præceptorem suum

Agrip-

Comen.
in epi. ad
Galat. c. 3
in Germ-
nico vt ci-
tat. Gedel-
mannus.

Agrippi perfidos perfidis. possem ob-
ijcere, si qua tenebrionum istorum au-
ctoritas forat. Sane Lutherus nimis mag-
nificat hac in re dæmonis potestatem,
dicit eum in toto mundo regnare, &
mox regnum istud quale sit, explicat
his verbis: *Sumus autem nos omnes corpo-
ribus & rebus subiecti Diabolo, & hospites
sumus in mundo, cuius ipse Princeps & Deus
est. Ideo panis quem edimus, potus quem bi-
bimus, vestes quibus utimur, immo aer, &
totum quo vivimus in carne, sub ipsius im-
perio est.*] Hæc ille blasphemus Ergo
iam Princeps & Deus dæmon illi, qui
certe mundi pars fuit? nos Deum vnum
cognoscimus dæmonum iudicem Prin-
cipemque mundi vt conditorem ac re-
ctorem, sic Dominum Deumque. Ergo
corpus & res omnes Lutheri Diabolo
subiectæ? nos didicimus, nec in res Iobi
nec in corpus quicquam iuris dæmoné
habuisse, nisi deseritis à Deo, pro illa vi-
ce, verbis concessum. Ergo Lutheranis
aër, & omnia quibus viuunt sub Dia-
boli imperio sunt? nos fatemur Domini
esse oues & boues, volatilia cæli, syl-
uarum feras, & cete, & pisces, & quic-
quid creauit: nec horum quicquam ad
dæmonem pertinere. Mea sunt omnia,
dixit Dominus: excipit Lutherus, quæ
in mundo sunt omnia, & ea ad iudicat
Diabolo. Credit Satanæ Omotrape-
zæ suo dicenti Luc. 4. ver. 6. *Quia mihi
traditæ sunt: & cui volo do illa.* Sed men-
tebatur: non pleno iure illi tradita, quæ
accepit, precario & definita potestate
accepit. B. Paulus vocat *rectores mundi,*
sed explicat D. August. *Ne forse, cum
dixisset mundi, intelligeres demones esse re-
ctores cæli & terræ, mundi dixit tenebra-
rum harum mundi, dixit, amatorum
mundi. mundi dixit, impiorum & iniquo-
rum mundi dixit, de quo in Evangelio di-
xit: Mundus eum non cognouit. Irrac.*
in Psalm. 14. Scio B. Ioanni dici mundi

A principem Ioan. 12. v. 31. & 14. v. 30. & à
B. Paulo principem & rectorem mundi E-
phes. 6. v. 12. & ab eodem 2. Corinth. 4. v.
4. *Deum sæculi huius: sed imperite Lu-
therus mundum & sæculum accepit de
rebus quæ in mundo existunt omnibus,
quod de solis malis hominibus per me-
tonymiam dictum, qui cum mundo
seruiant & sæculo, mundi & sæculi no-
mine nominantur: & quia teruos se mæ-
cipia diabolo dedicant, ipse princeps e-
orum & rector: & quia eum coeunt, sic
Deus eorum dicitur, sicuti & Iureonum
Deus est venter Philip. 3. ve. 19. hanc le-
ctionem & interpretationem ample-
ctuntur Cyrillus & Ambrosius in D.
Pauli Epist. & D. Aug. lib. 22. cont. Faustū
c. 2. & 9. & eam non improbant alij
quidam patres: communior tamen ea
dispositio est, vt dicatur, In quibus Deus
huius sæculi excacauit mentes: & sic Dia-
bolus non vocatur Deus, sed qui est v-
nus & verus Deus sic malum Irenæus lib.
3. cont. hæc. cap. 7. & libr. 4. c. 48. Tertul-
lian. lib. quinto. cont. Marcionem D. Chrysi-
Theophyl. Oecumen. & Primas, in d. cap. 4.
Nullus vero Patrum sic Diabolum re-
rum ceterarum corporearum vel Prin-
cipem vel Deum vocauit, sicut dixit Lu-
therus: qui satis aperte in Marcionis &
Manichæi errorem deflexit. Nec etiam
Lambertus Danæus Calvinianus b. fa-
tis consideranter locutus: cū dicit dia-
bolū quicquid in his terris natura est
corruptibile, corrumpere posse, nisi à
Deo conseruetur, dicere debuit, si Deus
illi permittat, Nam si Deus conserua-
tionem subtrahat, ipsum illud per se
corruptetur, non per dæmonem. Sed
his omisiss.*

Sic Concl. permittente Deo, maleficus
suis sagæ complures mortales morbis graui-
simis vel morte afficiunt.

Probatur hæc sententia primum au-
ctoritate D. Augu. l. 10. de ciu. Dei, quod

b. ca. 3. de
fortia.

habes

habes c. nec mirum §: magi 26. qu. 5. & *serm. 207. de temp. & lib. de diuinat. dem. c. 6. & Concil. Constantinopol. in Trullo cā. 61. & Tertulliani in apologetico. & libr. de carnis resurrectione. vbi ait, calicem non dico venenarium in quem mors aliqua ruffaret, sed fitricis) hoc est sagæ deuouentis) vel archigalli, vel gladiatoris, aut carnificis Spiritu infectum, & Arnobij lib. 1. contra gent.*

2. Probatur iure Pontificio, d. c. nec mirum. & const. Inno. VIII. Alex. VI. Hadr. VI. Leo X. de malef. & incant. in 7. decretal.

3. Ex iure ciuili. l. multi C. de malef. & Mathem. l. eorum C. eor. §. item lex Cornella. Inst. de publ. iud. Leonis Imp. Nou. 65. Carolina constitutione, denique leges & praxis Italia, Hispania, Gallia & German. hoc confirmant.

4. Historijs omnium gentium, paucas tangam. Notum illud Romani Argypoli Imp. ex Zonara to. 3. Narrat. Villamontius scelerum omnium sceleratissimum quiddam: Venetijs maleficum fuisse, qui damnatorum in Triremibus animas emebat, promittens liberationem à tetra illa seruitute pœne & numerans decem aureos pro illorū anima, quam chirographo proprio sanguine notato vendebant, addicebant: quæ dæmoni & malefico, mox ne tractare possent certo contactos veneno subito necabat. Addit se interfuisse supplicio, quod de isto fumebatur. [l. i. c. Itinerarij c. 33. quis vnquam talia versado audiuit? narrat prætere An. Theuetus, in Africa oppido Guzola, Elzannam quendam spacio duorū annorum malis artib. plusquam octingentos homines interfecisse, Narrat. Spreng. in Mall. p. 2. duas in Episcoparib. Basiliensi & Argentinensi, concrematas obstetrices, quia vna earum quadraginta, altera innumerabiles pueros recens in lucem

el. 7. C of
mog. c. 13

A editos, nec auissent, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Domitiani tempore fuisse nonnullos, qui acubus oblitis veneno, quos collibitum esset pungebant, & læsorum multi sine doloris sensu moriebantur. quod & Commodo Imp. factitatum, narrat ex Dione Xiphilin. in Domitiano, & incommodo. Scribit Ioan. Nider. Formicarij l. 5.

B in territorio Bernensi quosdam maleficos vtriusque sexus suos proprios infantes occisos deuorasse: idemque factum ab alijs in ditione Laufaniensi. Etr. C. quidam Francofurtensis. d. Præterito anno (inquit) Comes, quidam superioris Germania octo veneficas, quæ CXL. interfecerant infantes. Vulcano tradidit. Anno LIII. captæ sunt Berlina dua femina venefica, quæ glaciem ad per dendas fruges perficere conata sunt.

C Eaque mulieres rapuerunt furto alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipsum dissectum coxerunt. Factum est diuinitus, vt mater querens infantem, interueniret, ibique ollam & imposita in amisi infantis membra videret. Captis itaque mulieribus & in tortura examinatis, dixerunt: si processit coctio, tunc futura fuisset ingens glacies, ita vt omnes fruges perderentur.] Scribit Cardanuse, circa annum Domini 1536.

D Salaisia circiter quadraginta viros ac feminas coniurasse, inter quos carnifex erat vt cum pestis antea seuisset, tunc vero iam mitesceret, vnguentum conficerent, quo tangentes portarum coronidas, inficerentur: puluerem quoque confecisse, quem super veste clam spargerent. Latuit aliquamdiu hæc res, sublatique multi. Sed cum cuiusdam, nomine Neri, fratrem atque vnicum filium sustulissent: vixque alij quam domini domum, aut filij perirent: simulque animaduertissent androgynam se in domos insnuantem, atque eos maxime perire, quorum domus ingrederetur: deprehensa coniu-

ratione

ratione omnes exquisitissimis tormentis necati sunt: fassi etiam decreuisse in pompa celebri Divi cuiusdam, sub sellis peruncti universos ciues occidere, paratamque ad hunc usum supra viginti ollas. Tentarunt & idem alij Geneve post, dederuntque pennis.]

Grillandus a docet hæc contingere vel introsuptione, vel applicatione exteriori per contactum. Eorum quæ per intus sumptionem fiunt agnoscit duos modos, nempe vnum per cibum aut potum, quando venena (vt plurimum) in pulverem tria ijs immiscet: alterum agnoscit, qui fit per inunctionem, quando maleficiandus (inquit b) siue masculus sit, siue femina, dormientem, sine liquoribus, aquis, oleo, aut pinguedine, siue alijs similibus unctioibus pura & diuersa venena continentibus inungunt, quandoque remora, quandoque autem ventrem aut caput, guttur, pectus, costas, seu aliam partem corporis persona maleficianda: quasi dormiens nihil sentit, & est tanta vis & potentia illius unctiois, quod paulatim durante calore ipsius dormientis, ingreditur intus carnes: & vadit ad penetralia cordis viscerum maleficiati. vnde paulo post causantur ingentes dolores in corpore eius, cum primum scilicet maleficium vel factura (vt dicunt) tangit intestina maleficiati. illinc succedunt maximi ululatus, & lamentationes tam crebrae. huc referenda strigatio, quando puerulorum exsurgunt sanguinem, venis vngue aut acu, aut aliter ope dæmonis aperta, quod constare scribit Spinæus, quasi tunc octava de strig. ex paruis catricibus relictis & interdum, post cattorum apparentium fugam, guttis, sanguineis prope pueros eiulantes remanentibus. Addi debet tertius modus per inhalationem, omnium enim pessimum est veneficium istud; nec enim humoris vel crassioris materiae

A vehiculo indiget, quibus facilius occurritur: sed ipsum tenuitate sua, ore attractum citro ad cor se penetrat. Hæc causa cur agyrta ille insignis veneficus, in quadam Italiae ciuitate, cum alio suo Antagonista, de theriacæ contedens efficacia, vicerit alter venenum illi liquidum: quod poterat efficacissimum, infuderat: cui sumptione antidoti mox obuiauit. Ipse contra alterius hiare iussi pixidulam ori apposuit, in qua buffo inerat viuus: tum semiclausula & scapicula semiaperta velociter pixidula, ingessit halitum virulentum, & breui momento hominem confecit. Scilicet hic Christiano populo dignus est ludus, & bene instituta respub. que certamina huiusmodi permittunt. Ipsi etiam malefici interdum afflando vel inficiunt necant. Narrant quidam dubie

B fidei scriptores apud perfida Balæi, toxicati funalis fumo Clementem VII. de medio sublatum. Narrat Spregerus c, mulierem quandam inter Breisacum & Friburgum, eum vicina litigasse, mox cum noctu ante ostium domus aliquid ageret, ventum quandam calidum è domo sceminae alterius ex opposito habitantis, in faciem eius insufflasse, vnde & subito lepram contraxerit. In dice-

C censi eadem & territorio Nigræ Siluæ, maleficam, dum à licitore strui lignorum præparata imponeretur, eidixisse, *Entibi à me mercedem, simul in vultum eius insufflasse: & ecce, miser operitur totus horrenda lepra, quæ paucorum dierum spacio eum pluribus adiunxit.*

E Hæc veneficia, inhalatoria, non satis à nonnullis intellecta video: Bodinus vim refert ad ipsius anhelitus virulentiam. Sed nulla tanta potest esse hominis cum homine antipathia, vt docui Sect. præcedente, nisi forte ex alimento, vt de puella Aristotelis, Napelo nu-

Maller p
2. q. 1. c. 11.

trita, legimus: sed tunc cui vellet malefica duntaxat noceret, verum cunctis mortalibus noxius anhelitus eius foret. Danaus tribuit veneno in ore gestato. hoc Bodinus impugnat argumento, cum dicit responderi non posse, nempe quia venenum hoc prius noceret ipsi malefico quam alteri. Nodum vides (Lector insolubilem. Sed ride, quod vides. quid si dicat Danaus, maleficum prius se antidotis contrariis praemunisset concidat nimirum stramineus ille vetosi hominis Achilles, sic ille ipse, Bodino non ignotus, faciebat Italus Parisijs, tam carus Catharina Mediceae, qui chirothecis, globulis, vel pulueribus suave fragrantibus alios solo necabat odore, ille sus ipse, & hoc pacto a se interfecit Nauarrae regnam Albretham, veneni vi per nares in cerebrum penetrante, gloriabatur: si quidquam de Calvinismi fulcro credendum Calvinianis historicis, *Franciae Memorij Gallice conscriptis tom. 3. & Richardo Dino ho libro 5. belli Francici.* Vera causa est, haec ex pacto fieri per daemone[m] ut plurimum, afflante incassum Mago, & putante hec halitu fieri suo. Est quidem venenorum quorundam mira efficacia, quae possint subitam lepram inducere, vel lethum: & posset daemone[m] quae nouit antidota, suis praescribere, & illi innoxij possent in alios pestem transfundere, sed id raro contingere putandum.

Haec interius sumpta, Grillandus describit fieri per compositiones & mixturas multiformium venenorum, quaedam ex herbarum folijs, festucis aut radicibus, animalibus, piscibus, aut reptilibus venenosis, lapidibus, & metallis mixtura, quam vtilius ignorari, & interdum in pulueres, interdum in liquida, addo & in vnguina, reduci.
Alia dicit Grilland. esse extrinseca, ut sunt in primis quae solis verbis fiunt

A e, in quibus iam docui ex pacto, ad signum constitutum, omnia fieri a daemone. ut sunt etiam, quando latent (ut idem ait) *sortilegia sub certa quapiam forma composita, clamydi assuunt, vel in lecto abscondunt ipsius maleficiandi, seu in aliquo loco subterraneo fouea facta, aut sub limine ostij, super quo destruendus fit transfarius.* Quosdam autem addit capere residua eorum quos volunt inficere alios, exhumare mortuos, & uti eorum vel vestitu, vel carnibus, vel pinguedine, vel ossibus: alios a suspendiis mutuari nonnulla. Quod nec veteribus ignotum fuisse reperio. Sic enim de Canidia Horatius: canit ab ea infossum & terra obrutum, post multas lancinationes, insignibus raptis, ingenuum puerum, ut offeret.

B *Longo die bus, ternè sicut a dapis
In emori spectatulo,
Cum premiret ore, quantum exstant
aqua
Suspendi mento corpora, (en infanticidium)
Exerta vi medulla, & aridum secur
Amoris esset potulum, (en maleficium philtricum)
Intermirato cum semel fixa cibo
Intabuissent, populo*

D Et alibi de eadem g, quod ad maleficium hostile spectat, dicit, amaro vtes sacrasmo;
*O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulchris pauperum prudens,
anus
Nouem diales dissipare pulueres,*

E Hunc ego diem ex tribus ternarijs obseruabant: ut & illi qui terna tribus coloribus distincta licia. Sed apertissime quod dixit Lucanus adstruit h'imprimis enim illam in nudis bustis habitantem depingit, & habitantem tumulos expulsi vmbri; tum addit, primum de nece hominum, deinde, &

D
Grill. qu.
3. n. 27.
f. 93. n. 7.

g od. 17.

d. 9. 3. n.
6.

dein-

de instrumentis magicis, quæ dixi:

Viventes animas, & adhuc sua membra regentes

*Infodit busto, fati debentibus annos,
Mors inuita subit, peruersa funera pompa*

Retulit à tumulis: fugere cadauera lethum,

Fumantes iuuentum cineres ardenti:q, ossa

E medijs rapit illa rogis, ipsamque parentes,

Quam tenere facem, nigroque volantia fumo

Feralis fragmenta tori, vesteque fluentes

Colligit in cineres, & olentes membra sauias

(hæc è rogis mos rapere, addit mór quæ de sepulchris fumat)

Ast vbi seruantur saxis, quibus intus humor

Ducitur, & tracta durefcunt tabe medulla

Corpora: tunc omnes anidè desunt in artus,

Inmergitq, manus oculis, gaudetque gelatos,

Effodisse orbis, & sicca pallida rodit

Excrementa manus: laqueum, nodosque recentes (sic corrigo)

Ore suo rupit, pendentia corpora carpsit]

Abrastique cruces, percussa que viscera nimbis

Vulsit, & incoctas, admisso sole, medullas:

Insertum manibus chalybem, nigramque per artus

Stillanti tabis saniem, virusque coactum sustulit, & neruo morsus retinente pendit

(hæc de suspensiosis, sequitur de inhumatis)

A *Et quodcumque iacet, nuda tellure ca-*

dauer,

Ame feras volucresque sedet, nec carpere membra

Vult ferro manibusque suis, morsusque luporum

Expectat siccis raptura è faucibus artus.

(Efficaciora enim putabant, quæ sic feris erepta, quam quæ ipsemet maleficè defecuisent sed pergit deinde, quo pacto & viuos iugularit, & eorum abusa sanguine, & extis.)

Nec cessant à cade manus, si sanguine viuo

Est opus, erumpat iugulo qui primus aperto:

Nec refugit cades, viuum si sacra cruorem,

Extraque funerea poscunt trepidantia mensas:

(Addit etiam de prole exsecta seu abortiuo huiusmodi)

Vulnere si ventris: non qua natura vocabat

Extrahitur partus calidus ponendus in artu.

(Subdit, si opus habeat adolescentis, vel viri violenter necati anima, quam euocet, ipsam indiscriminatim, quos velit necare:)

D *Et quoties sauius opus est ac fortibus umbræ,*

Ipsa facit Manes hominum mors omni in vsu est.

Ille gena florem primauo corpore vulsit,

Ille comam leua morienti abscidit ephorbo.

(Nec parricidij expertem putes, nõ magis quam nostras striges: voluptas præcipua illi, seuire in proximos.

Sæpe etiam caris, cognato in funere, dira

Thessalis incubuit membris: atque oscula figens,

Truncantq; caput, comprehensq; dentibus
ora

Laxavit, siccoque haerentem gutture lin-
quam

Pramordens, gelidū infudit murmura
Arcanūq; nefas Stigas mandavit ad
vmbra.

Vides diligentissimum poetam, ni-
hil conatum prætermittere, qui mos
illi L. Apuleius, Miles libro secundo. in
eandem mentem: Nam nec mortuorum
quidem sepulcra tuta dicuntur. (à lamis)
sed & bustis rogi reliqua quedam, &
cadaverum præsegmina, ad exitibiles vi-
uentium fortunas pctuntur; & cantatrices
autem, in ipso momento choragij funebri,
perpeti celeritate, alienam sepulturam an-
teuertunt. Hūmen, addit alius, immo vero
istic, nec viuentibus vllū parctur, & ne-
scio quis, simile passus, ore vndique omni-
fariam deformato, truncatus est.] En de
malefico hostili, quod de iisdem
Thessalis Lucanus dixerat. Narrat
deinde, quæ vera fuisse videtur admo-
dum probabile. Mox igitur ita scribit.
Infit Telephon. Pupillus ego Mileto pro-
f. Etus ad spectaculum Olympiū, cum hac
etiam loca provincia famigerabili adire
cuperem, peragratā tota Thessalia, fufis a-
uibus Larysiam accessi, ac dum singula
pererrans, tenuato admodum viatico, pau-
pertati mea fomenta conquirō: conspicor
medio foro procerum quendam senem. in-
sistebat lapidem, claraque voce predicabat.
Si qui moriuum seruare vellet, de precio
diceretur, & an quempiam prætereuntium.
Quid hoc, inquam, comperio hincine
mortui solent auferere? Tace respondit
ille. nam oppido puer, & satū peregrinus
es, meritoque ignoras, Thessalia te consi-
stere, vbi saga mulieres ora moriuorum
passim demorsicant, eaque sunt illi artū
magica supplementa. Contra ego, & que-
ru, inquam, dic sodes, custodela ista fera-
lis? lam primum, respondit ille, perpetem

A noctem exime vigilandum est, exertis, &
& in conuersis oculis semper in cadauer in-
tentis, nec acies vsquam deuertenda, Immo
nec obliquanda quidem. Quippe eum de-
terrima versipelles, in quoduis animal ora
conuerso, latenter obrepant, ut ipsos et-
iam oculis solis & iustitia facile frustren-
tur. Nam & aues, & rursus canes, & mu-
res, imo vero etiam muscas induunt. (En
primum maleficium, ficta Metamo-
roph. & sic clancularius ingressus)

B Tunc diris cantaminibus somno custodes,
obruunt, (en secundum de malefico
somniafico, quod in hunc locum refer-
uaram) nec quisquam desinire potest,
quantas latebras nequissima mulieres,
pro libidine sua commiscuntur, si qui
(custodum) non integrum corpus mane
restituunt: quicquid inde decerptum dimi-
nutumque fuerit, id omne de facie sua de-
sectum sarcire.] Interponit postea narra-
tionem prolixissimā, & abs renoutra,
quare totam prætermitto. finis rei fuit
iste Telephron, mille denarijs condu-
ctus, subit custodelam dum vigilat; en
mustelam paruulam. In eum fixo in-
tendentem, fugat illam, sed somno
consopitur. interea saga prolectis ei-
us naribus, ac auribus vicariam in eo
lanienam exercent, & ceram in modū
prolectarum ei partium applicant ex-
amulsim, Quo ille postridie per cada-
uer loquax audito tentare aggressus,
inecta manu nasum prehendit, & manum
nasus sequitur: aures pertractat, amba de-
rum sic, pro mille nummulis, debilitatus,
in patriam redire non sustinuit, sed capillis
hinc inde laterum deiectis aurium vulnera
celauit, nisi vero de decus limteolo prestim
agglutinato decenter obtexit.] Hunc fa-
ciunt illa Fabij declamat. 14. Facinus,
quod dicitur inquietare superos, sidera
diris agitare carminibus, tumulos, bu-
staque scrutari, & amputatis cadaueribus
ipsas in scelera armare manus cada-

uerum

uerum (explicui, cum de maleficio sō-
nifero disquirerē, caue pro, *psas*, re-
ponas *mpias*, corrupes, non castigabis.
Gnostici haretici, Zoroastri Magi dis-
ciplina imbuti, cuius & libros quosdam
in lucem ediderunt *b*, humanas ama-
bant *viscerationes*, vt vocat Iustinus
seu *canas Thestias*, vt vocant Athenago-
ras & Theophilus, seu *sacramentum in-
fanticidij* & *inde pabulum*, vt ait Tertul-
lianus: iniantem enim farre contectum
certatim confodiebant, sanguinem

In applicatis tancum extrinsecus ve-
nenis, frequentissime dāmon ipse dā-
num infert, & verius videtur contin-
gere in veneno, quo (vt refert Iuber-
tus medicus Aquitanus) si stipes inun-
gatur, equitem ipsum necesse perire.
Non credo id naturali vi veneni con-
tingere, quia non credo veneni vllius
actiuitatem esse tantam, vt per tot in-
volucra se diffundat. Nisi, quæ de Sty-
gis aqua traduntur, credibilia, omne
illam metallum penetrare, & sola con-
tineri a sinina vngula.

Equidem aures mihi putarem a si-
ninas enatas, si crederem. Grillandus
refert nonnulla *a*, fauentia iuberti di-
cto, sed & in illis concursum diaboli ex
pacto, non vim veneni, recognosco.
Inter hæc extrinseca, sunt ollarum de-
fossiones profundæ sub limine; quæ
certe naturalis vis non attingit effe-
ctum. Aliam maleficij hostilis speciem,
per arma malo imbuta carne, repe-
rio apud Meierum, his verbis, *Primum
omnium Aurelianum conxui fuisse omnem
regiam stirpem per scelus extinguere, atque
per artes Diabolicas & maleficia ad regni
solium grassari. Tradidisse Ducem gladium,*

*pugionem & anulum suum cuidam mona-
cho apostata & socijs eius, vt ea dicarentur
diabolicis prestigijs, incantarentur que ad
maleficia per illa perficienda monachum il-
lum in turre Mongeya, iuxta Ligniacum, su-
per flumen matronam, per artes suas euo-
casse duos ad se cacodamones, quibus gla-
dium, anulum, & pugionem, vt illis opera-
rentur tradidit. Ea instrumenta a caco-
damombus iniuriata, incantataque & red-
dit a monacho, atque per eum Aurelianensi.
Per ea instrumenta incantasse ac demen-
tasse germanum suum Carolum Regem, adeo
subtiliter, vt vix quisquam posset percipere.
Primam incantationem factam apud Belloa-
cum, quæ adeo erat virulenta, vt regi vn-
gues atque capilli deciderent. Alterum ma-
leficium in Ceromans, in quoranta erat
vis, vt nemo mortaliū iudicare posset, an
viveret Rex, nec ne. Iacubat enim absq; vlllo
sensu, & spiritu vni ali, quantum cerni posset.
At postquam ad se redire cepit, obsecro (in-
quit) auferte hunc gladium, qui mihi corpus
transfodit, idque mihi facit germen meum
Aurel. J.*

Suspitor duo quædam ad hoc ma-
leficium referenda quæ olim in civili
iure obseruauit sed suspitor, & de prio-
re vehementius: nempe de peculiari A-
rabum scelere, quod *Scopelismum* voca-
bant. Nam Arabes maleficij deditos
hoc se scimus, & olim fuisse docet Sene-
cæ, cum Medæam ex Arabia petentem
venena introducit. Et ingens ille terror
qui *σκοπελοισ* positis agrorum Dominis
etiam validis & potentibus incurieba-
tur, vix aliunde nasci potuit. Qua-
re suspitor causam, cur *σκοπελοισ* de-
prehensi, aut conuicti, mortis supplicio
adficerentur, fuisse: non quod sacrile-
gij quidquam in hoc crimine fuerit
(quo tamen Iac. Menochio visum, in o-
pere de arbitrijs Iudic.) Sed quod ma-
leficij crimen subsuerit: alioquin solæ
mortis minæ tam acriter punitæ non

sent, quantumvis frequenti crimine. & armata manu periculum, Domini aduertissent. considerent hoc iuris studiosi. cum legent *l. quaedam D. extraordi. crimin* cuius hæc sunt verba, *In prouincia Arabia σκωπελισμοσ* crimen appellant, cuius rei admissum tale est. plerique inimicorum solent pradium inimici σκωπελίζει id est lapides ponere, indicio futuros, si qui eum agrum coluisset, malo letho periturum esse insidiis eorum qui scopulos posuissent, quæ res tantum timorem habet, ut nemo ad eum agrum accedere audeat. crudeliter atem timens tum qui scopulismum fecerunt. hanc rem exsequi solent Praefides grauius, vsque ad poenam capitis. quia & ipsa res mortem comminatur. Sic Vlpianus. Pineda noster copioso in Iobum commentar. de hoc crimine interpretatur illud, *sed cum lapidibus regionum partem tuam. capit. 5. v. 23.* Eum lege mihi nondum liquet an de hoc crimine capiendum.

Suspicio mihi præterea est de maleficio, in crimine *sacculariorum*, de quo Iureconsultus ait, hoc nomine dictos, qui vetitæ artes exercentes in sacculos, partem subducunt, partem subtrahunt. I. *saccularij D. de extraordinar. crimin.* Nam arbitror, non quosuis sacculi seu crumena excitores vel subductores, *βαλαυτισμοσ*, sed eos qui vetitarum (hoc est magicarum) artium ad id subsidio vtuntur ita nuncupari; quales illi sunt, qui in Iulu ab Hispanis dicuntur, *carger el dado*. Nam ceteri crumenilegi simpliciter furibus sunt annumerandi: sicut & ille de quo Virgilius,

Et succus pecori & lac subducitur agni.

Et ille Plautinus, qui ait,

...Propino magum poculum: ille bibit,

Caput ponit, condormiscit, ego sibi subduco amulum.

Nec enim assentior Petro Gregorio

hæc duo ad *sacculariam* referenti *li. 37. Syntagmat. Iuris cap. 14. n. 7.* Licet etiam huc referre maleficium vetus Circi aurigariorum de quo D. Hier. in vita Hilarionis, *Auriga Gazensis in curru percussus à demone totus obrigit: ita ut nec manum agitare nec ceruicem posset reflectere.* Delatus ergo in lecto cum solam linguam moueret ad preces, audit: non prius posse sanari, quam crederet in Iesum, & se sponderet arti pristina renunciaturum: credidit, spondit, sanatus est. Arnobius etiam lib. 1. inter ceteros Magi effectus numerat, in curculis equos debilitare, incitare, tardare.

SECTIO III.

De abortu, difficili partu, lactis exsiccatione.

DE triplici hoc maleficio præter Crilland. q. 6. alij quoque sunt testes. Sic enim scribit Ioan. Nider. lib. vlt. Fornicarij, in oppido Boltingen, *Lausanensis diocesis*, quidam dictus Staldelein, grandis maleficus, captus per præstatum Petrum iudicem loci fitebatur se in certa domo, ubi vir & vxor simul manebant, per sua maleficia successisse in vtero vxoris præstatæ septem circiter infantes, ita ut semper abortum faceret, in femina annis multis necasse. Simile fecit in eadem domo omnibus pecoribus factis, quorum nullum vitium partum edidit in eisdem annis. Postea ex eiusdem confessione instrumentum maleficij, quod fuerit, ostendit his verbis, *subter lumen ostij domus se lacertam posuisse dixit, & si moueretur, secundit atem inhabitantibus restituendam prædixit: cum autem serpens ille quæreretur sub limine, nec inueniretur, quia in puluerem fortassis redactus erat, puluerem sex terram de sub-*

ter positam assortabant, & in eodem anno uxori & omnibus iumentis domus fecunditas restituta est.] Solo interdum afflatu abortum adferre ostendit Nicol. Remigiuss. 2. l. 7.

De pariendi difficultate & quidem perpetua sic Apuleius b, amatoris sui uxorem, quod in eam dicacule probrum dixerat, iam in sarcinam pragnationis obsepto utero, & repugnatofatu, perpetua pragnatione damnauit.

Ut cuncti numerant, octo annorum missa illa onere, velut elephantum paritura distenditur.] Latino Græcus accedit scriptor Pausanias, cuius in Baoticis ista habentur; Pharmacidæ Thebani à Iunone missas aiunt, ut parturienti Alcmena impedimento essent, sed eas, dum Alcmena partum inhiberet, à Tyresia filia Historide, tali commento delusas. Ex eo namque loco, unde illa facile audire possent, clamauit, peperisse iam Almenam: illas ea voce deceptas, statim abisse. Almenam ilico puerum emxam.]

De tertio, præter Griland, legi potest illo vetustior Spreng. Quædam (ait) nocturnis temporibus & sacratoribus utique, ex inductione diaboli, ob offensam diuina maiestatis maiorem, in quocumque angulo domus suæ se collocant, vrceum inter crura habentes, & dum cultrum vel aliquod instrumentum in parietem vel columnam insigunt, & inanus ad inungendum adponunt, tunc suum diabolum, qui semper eis ad omnia cooperatur, inuocant, & quod de tali vacca ex tali domo, qua sanior, & qua magis lacte abundat, mulgere affectat, proponit, tunc subito diabolus ex mammellis illius vacca lac recipit, & ad locum ubi malefica residet, & quasi de illo instrumento suæ reponit.) Superioribus annis Treuirensh in ciuitate combusta fuit malefica que confitebatur, se solitam ex pariete per epistomium lac, quod diuen-

debat plurimis, mulgere. Baldui. Ronseus Medica venationis epist. 50 docet solitos à maleficis vtres consui ad anatis similitudinem ex corio, quos vulgo appellant *Littelaten*; & eis vti ad emulgendum lac è vaccis alienis, & hos vtres sponte sua ire vacuos, vel ab ijs in pratis collocari, & mox plenos ad domum maleficæ redire; quod comprobatur rei gestæ vera narratione, quam habes lector lib. 6. cap. 2. sect. 1. quæst. 3. à me verbis eius relatam. Aliæ herbis, verbis, vel solo attractu, lacte priuant armenta, pecoraque quæ lubet. Bibrana Laodunensis saga solis minis vbera vicinæ mulieris sic exsiccauit, vt ad obitum vsque sagæ, quamuis multos pepererit, lacte semper caruerit. Claudam hanc sectionem verbis Grilandi: Quædam veneficia sunt ad desiccandum totum lac vnius gregis, vel secundæ armenti vaccarum, adeo quod nihil casei penitus reddant, quamuis antea in maxima abundantia reddidissent: & similiter abortiones totius gregis, vel armenti inducere possunt: prout alias vidi & habui in factis Roma, quod duæ malefica mulieres, cum istis maleficis perire fecerat abortando multos pecudum fetus, & matres desiccauerant penitus.) De hoc auertendi lactis maleficio, eiusque remedio, lepida narratio quædam exstat in Ioan. Beetzij Carmelitæ Præceptorio ad 1. præcept. Exposit. vlt. c. 7. his verbis: Quædam vetula dierum malorum plena, volens ex inuidia impedire lac vacca vicini sui, accepit cultellum pergens ad ostium domus in qua fuit vacca, & ponens se contra splendorem luna, dixit:

Hier sny dick een spaen in mollekens
ghevvaen,

Ende een ander daer toe, so neem
ick het melck van deser koe.

Hæc

Hæc verba audiens Dominus vacca, arripuit fustem, & currens post eam, atque percutiens aiebat.

Hier slaen ick eenen slach, ende eenen anderen als ick mach,
Ende den derden daer toe, soo behoudick d' melck metter koe.

Hoc erat optimum remedium.] hæc Betzius vir eruditus, qui ante annos ferme centum triginta vixit, inter Carmelitani Ordinis viros illustriores. Huic maleficio simile reperi apud eundem eodem loco de frumenti auerfione narratum his verbis: *quædam mulier circumiit Bonarium cum frumento, dicendo, illum versum super aspidem, & c. post veniens ad domum suam, habuit fistulam in solarario, quam manu accipiens & prædicta verba dicens, cecidit totum frumentum illius bonarii coram se per fistulam in solarario, & ita furabatur frumentum de agro: que tandem per quendam Episcopum deprehensa & combusta est.* Hæc ille licet barbarè bona tamen fide. Quis non agnoscit frumenti huius vectorem demone? quid ergo rident illud poetæ?

Atque s' tas alio vidit raducere messes.

Vel XII. tab. prohibitionem: NEVE ALIENAM SEGETEM PELLEXERIS.

SECTIO IV.

De Sagittarijs, Assassinis, & Imaginum fabricatorib. maleficis,

VNT vel præcipui huius classis malefici; quos vocant Sagittarios, seu Balistarios; quorum Innocentius tertius Papa, vocat artem, mortiferâ & odibile & sub pœna Anathematis cõtra Catholicos & Christianos exerceri vetat. Cuius Pontificiæ sanctionis vereor, ut satis probam nobis interpretatio-

ali. s. Decretal. tit. de sagitt.

nem gregarij iuris interpretes cuderint, qui accipiunt de bello iniusto Christianos læssentibus cum arcibus & sagittis. Quæso quid peccare, in vtentibus arcu & sagittis? an quod eminus, & quasi ex insidijs? quasi vero id in hoste distinguendum, dolo an virtute? quasi minus peccet, qui sic cominus latro, quam qui sclopo de longinquo interficiat eminus? quid ergo iam olim mihi visum, canone isto percelli singulare quoddam genus maleficorum; qui sagittarii seu Balistarii vocati: quos accuratè Sprengerus describit b. hi fæderantur demoni. nam ex pacto ipsi adducunt animæ & corporis dominium, ille vicissim pollicetur se ad futurum, ut quem, longissime dissitum volent, infallibili icu trajiciant. Solemnia seu ritualia sunt ista. præstat demoni homagium, mox sexta feria proxima Hebdomadæ maioris, infra tempus missæ, sacram crucifixi imaginem aliquam sibi deligunt, in quam, ut in scopum, tela colliment, vel (quod Petr. Binsfeldius testatur) sclopo post tergum eiaculato glandes plumbeas emittant. Nec constat, an aliqua tunc verba ad hanc operis apostasiam adijciant. Postea certo telorum numero in crucifixi imaginè emisso, credunt se totidem vno die, quoscunque deligent, necare posse quocunque illi loco fuerint, etiam remoto & concluso. Dæmon enim spondet, se tela eo perlaturum, & hostili in corpore defixurum. Ea tamen hæc lege: si hominem necandum maleficus aliquando viderit, & tunc iterum de nouo actuali (ut vocant) consensu eum occidit voluerit. Ultimo pollicetur tantâ illi se, balista bombardæ iaculandi peritiam tributurum, ut denarium capiti impositum, absque capitis læsione valeant deijcere. Subijcit duo exempla huiusmodi facinorosorum. Vnum Pü-

cleri

cleri cuiusdam, quem tandem rusticus
fossorij instrumentis pertinacem oc-
ciderunt: secundum, alterius, qui, eo
quod miraculose pedem de loco, vbi
crucifixum traiecerat, è quo recens sca-
turibat sanguis, mouere nequibat, in
scelere deprehensus, pœnas publice
supplicio perfoluit. De hoc ego gene-
re lubes prædictum Canonem capio.
Nec obstat quod malefici magi alijs
quoq; canonib; sint excommunicati a.
Cum n. maxime execrabile sacrilegiũ
horum maleficio accedat, sitque no-
centius reliquis omnibus, merito di-
gnum visum, specialem illis pœnam
irrogare, qui hanc infidelibus contra
fideles operam nauarent. Olaus Ma-
gus b meminit alterius generis *sagit-
tariorũ*. nempe Lappones & Finos de
plumbo cõficere iacula magica digiti
longitudine, & ea per quæuis distita
loca mittere in eos, de quibus vindic-
tam expetunt: & hos oborto carci-
nomate in crure vel brachio, intra tri-
dium, vehementia doloris emori.

Vt ego nunc de *sagittarijs*, sic (nisi
fallor) optime Couarruias c, contra
vulgi sententiã explicuit alium cano-
nem Innocentij IV. tit. de homic. in 6.
quẽ Theologi & Canonistæ, propter
historiarum inscientiã, ad omnes ho-
micias extendebat, qui conductis
hominibus aliquem occidi curarant,
cum reuera, vt ille ex Volaterrano, &
P. Emilio docuit, de certo tantũ ge-
nere hominum mentio fiat, & gente,
cui *Assasinorum* nomen fuit: de quib;
oculati testes, optime scripserunt, Ty-
ri (in qua ditioe illi degebant. Epi-
scopus Guilhemus d, & Cardinalis at-
que Episcopus Acconensis Iacobus de
Vitriaco, e, quem scriptorem à blat-
tis ereptum Moschus, Pastor Armen-
tariensis, vir doctus & probus, pu-

blico bono, typis euulgari curauit.

Haud multũ à *sagittarijs* discrepat
genus maleficorum, qui qualdam fa-
bricantur imagines, quas vel acubus
pungũt, vel igne liquãt, vel cõfringũt,
& sic certũ ius, quos tales imagines de
signabãt, interitũ tabe, vel alio mortis
generis adferũt. Negat hoc totũ Hie-
ronym. Cardanus f VVieri dux, cæci

cæcus: impugnat, nõ rationib; sed pur-
is in Heet. Boethum, Francisc. Picum
inquisitores Germaniæ, & ipsum D.
August. vt erat homo parum pius, cõ-
uicijs. Sed canẽ contempnas latratem,
q̃ compescas facilius. Agnouere hu-
iusmodi imagines & Iuriconsult. g, &
Theologi h & confirmãt poetæ vere-
res, quorũ fabulæ, semper ex vero ali-
quo trahebant originẽ, quare Bucca-
nanus fallitur, qui l. 6. Hist. Scot. negat
hoc genus apud vetustiores inueniri.
Cõfirmat, nõ vnus historicus Scotorũ
Hector Boethus: quẽ vt singularẽ ad-
ducunt testẽ mira de Rege Duffo nar-
rantem: sed & alij cõplures, quorũ ex-
emplis Scotica illa narratio cõfirmat-
ur, & oẽs hos vt mendaces rejicere,
Cardanicũ & Vviericũ, hoc est teme-
rium & impudentiã plenũ sit. Ex hoc
ortam illã narrationem de Meleagri-
nece, & fatali stipite Altheæ non dif-
fiteor. Sed sine fabula, clare, & velo
leuato canit i Ouidius, de Medæa saga:

*Denouet absentes: simulacraque ce-
rea fingit,*

*Et miserum tenues in recur vrget
acus.*

Perite hoc, & omnino ex arte: sed
Horatius k imperite, quod, quæ huius
erant maleficij, illa trastulit ad anima-
rum euocationem: describens enim
apparatũ Saganae & Ganidiæ Lami-
arum, dicit duas ab illis statuas fabrica-
tas *ceream*: referentẽ nempe maleficio

f lib. 15. de
variet.
ter. c. 20.

g Grill q. 5
Accurs. Sa-
lyc. Ang in
l. mult. C.
de malef.
Damboud
in praxi
crimin. &
alii.
h Inquisi-
tores Ger-
manic. in
Mall. p. 2.
q. 1. 2. 12.
Alf. Castr.
li. 1. de iust.
bar. punit.
c. 15 Bins-
feld. de cõ-
fess. sagar.
& alii.
i epist. Hi-
pypetes.

k lib. 1. ser-
fat. 8.

imbuendū: & lanceam quæ malefica vicarię vicaria erat in affligēda altera.

Lanea & effigies erat, altera cerea, maior

Lanea, quæ panis cōpesceret inferiorem. Cerea simpliciter stabat, seruilibus, vt q̄ iam peritura, modis.

Cornel. Tacitus (non iam poetam dabo, sed ex principibus Historiæ,) de scelere Pisonis & morte Germanici scribens Ann. 2. reperiebantur solo & parietibus erute humanorum corporum reliquie, carmina & deuotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum. semi vsq; cineres & tæbe obliti, aliq; maleficia, quis creditur animas numinibus infernis sacrari.] vides quam antiqua impietate Apuleius lib. 3. de asino, vocat laminas ignorabiliter liberatas. vbi forte legendum, inorabiliter. sicut parcas dicimus inexorabiles. Inde Sagæ dictæ simulatrices (vt cerea statio) & scitrices Tertulliano, & vulticula Salisberienfi, & ipsæ imagines, Ipsiplice Felto, & Substiles vt antea docui. Nicetas lib. 4. Hiftor. narrat in Aaronis inuentam imaginem viri compedibus vincti, & cor clauo transfixi.

Duffi historiam pete ex ipso Boetho, & lib. 111. rer. Scoticarum, & Cardano & aliis. Francię annales I referunt, similia his tentata ab Enguerrani Matignani vxore, in Franciæ Regem & deprehensam dedisse pœnas. cur non & hoc Cardanus & Vvierus refutarunt: an quod vno factum loco, nequit tum alibi fieri? de alia cerea imagine, de qua Sprengerus, agetur section. sequente. De iisdem sic Meierus libro decimo sexto, Anno 1462. narrat captos Brussellæ tres viros ex familia Comitum Stampani, cum quodam myropola, qui quandam fascinationem parasse dicebantur, per tres viriles ac totidem mulie-

A bres imagines iuniori Principi Carolo infascimando. Custodiri fuere longo tempore apud Quercetum Haynonia, ac pariter cum illis Carolus Noyerius ex fuga retractus, qui & ipse è familia erat Stampensi. Conurationem myropola detexit.] Sed cur tot imagines vni occidēdo, nempe tres viriles? vt quod per vnam non succederet, per aliam perficeretur? B fœmineas arbitror fuisse furiarum Vltricum, à quibus viriles Carolum representantes male multarentur, vt ex Horatij illis iam citatis versibus colligitur. Vel forte vnica imago fuit, & numerum fama adauxit. Sane de Pauriortiagens maleficio Gaguinus libro septimo. imaginum plurium meminuit, at Emilius & alij vnicam fuisse memorant. Recentius accipite.

C Anno 1574. Lutetiæ Parisiorum decollatus quidam nobilis fuit, penes quem reperta imago cerea, variis characteribus insignita: cor & caput imagini confixa erant. Ibidem duo alij capti tum fuere, quorum vnus Karolo IX. Regi, alter Henrico duci Guisio, hoc ipso maleficio defixionis cereæ, mortem machinabatur: narrat

D Crespetus, & addit vidisse, cum Auenioni esset, cultrum parieti infixum, quo de sententia iudicis excoriatus fuerat quidam magus, eo quod sic pungendo ceream imaginem, Pontificem Maximum de medio sustulerat. ista Crespet. libro de odio Satane disc. 10. Illud etiam obseruo iam diu

E ante fabricatis statuus aliquando abuti Magos, nempe demone illas pro maleficio ligno acceptante, tale puto illud quod Ioann. Curopalates narrat historie sue fol. 24. Venetæ edition, quædam Ioannem Morocharium, Theophili Imper. præceptorem, cum hæreticus & magus esset, ad Partiar-

chatum

Paul. X. myl. 1. 8. & melius Gaguinus l. 7.

enatum Constantinopolit. euectum; hunc cum natio perfida & dura (*Bulgarorum*) in Romani Imperij fines excursionem fecisset, tribus freta ducibus, consilium huiusmodi dedisse, fieri debere malleos tres aereos ingentes, & viris manu promptis tradi cum his se accessurum noctu ad statuam quandam tricipitem, quae in euripo Hippici olim iam stabat, fecit, accessit, iussit valide singuli singula capita percuterent, ut in terram quasi vna plaga decuterentur. Ipse laica veste indutus, ne deprehederetur, magica quaedam verba submurmurat, & vim statuae omnem adimit: ex tresuiris illis duo fortissimis ictibus duo statuae capita deiecerunt, tertius remissiore manu tantum inclinavit, nec totum auulsiit caput reliquum. Suntque similem euentum duces illi experti. secuta namque in eorum exercitu vehementi seditione, & hinc orta pugna intestina, duo duces cecidere, tertius ampla, non tamen lethali plaga fauciatus, cum exercitus reliquus domum se recepit. Non erat haec imago (ut stultis Graecis plerisque visum) *Bulgaris* hisce fatalis, sed Magus ea usus, ut signo & condito, & pro imagine malefica. Scribunt Zonaras & Glycas, Simeonem *Bulgarorum* ducem Crobatibus bellum intulisse, molestum id erat Romano Lacapeno. sed accessit ad eum Ioannes quidam Astrologus, & nunciavit, ut aliquem mitteret, qui caput statuae supra Xerolophum locata amputaret, eam statuam Simoni fatalem esse, misit ille, trucidatur statua, notatur hora, nec diu post copertum eadem illa Simonem in Bulgaria ex stomachi dolore interiisse. Quod apud Curopalate, idem legi apud Cedrenum. Neminem tam obese naris

Aputo, qui non statim percipiat, has duas statuas Magico murmure in ce-rearum illarum imaginum de nouo fabricatarum hic locum successisse, & deuotam à Ianne & Ioanne (nisi v-trobiq; idem, q; suspicor) vitam qua-tuor horum ducum in statuarum ca-pitib. si potuere id in statuis, iam olim fabricatis, cum nec vlla de Simeone, nec de Ducib. illis Barbaris foret cogitatio, cur non poterunt in noui-ter efficta cerea imagine, & efficto no-mine laededi? cur si abscisso, vel effra-cto capite, non liquito toto corpore, si id in Graecia contigit & Francia, cur non potuit in Scotia, & Germania? Porro ex illis Cedreni, Zonara & Glyca lo-cis satis apparet, multas in Circo By-zaceno statuas fuisse magici artificij. C. quae Constantinop. imperij eueta pra-dicere putabantur, certis literis seu characterib. notatas, quos fratres Eu-docię Augustę cū legisset, multa mala Bizantio imminere pdixerūt. Narratur Historia paucis nota ab Himerio Chartulario, cui apud Suidā mentio, posteritati vero commendauit ex m. codice, Iul. Caesar Buleng. *lib. de Circo Rom. c. 6.* inde petant, qui volent. Bene de saeculo hoc & seqq. vir diligens & multa lectionis merebitur. si limeniū Himeriū, Greg. Monach. & alios, qui nondū editi, pari sedulitate largiatur publico bono qua D. Chryf. orationē *eius in ista modō p. 109.* dedit. Aliud exemplū nunc adijcio ex Zacharia Vicecomite p. 1. cōplementi artis exorcisticae do-ctrina s. his verbis relatum: *Roma acci-dit, ut quidam fullo maleficiatus veniret ad me ad perendum auxilium, cuius domum ego vna cum eius familiaribus ingressus cum subuertissem, inueni in quodam tin-ctura vase fovea pieno figuram ceream clauo ferreo à capite vsque ad anum trans-*

fixam, brachia, crura ac totum deniq, corpus clavis refertum: qui clavi ipsum maleficarum in cunctis partibus affligebant eo modo, quo in figura cerea collocati erant.]

Lædunt igitur ista secundum malefici intentionem, actione illa externa, ex pacto cum dæmone inito manifestatam. Solemne denique hodie sagis nostris, effigies has baptizare in nomine Beel-zebub, & nomen occidendi illis indere.

SECTIO V.

De morbis varijs à dæmone illatis.

NEgant Auicenna, Galenus, & eo teste Hippocrates (nā Casalpinus aliud tribuit ei) morbos illos per dæmones mortalibus inferri posse, quos secuti Pomponatius & Levinus Lemnius. Non, q̄ dæmones id velle, non credant, quos malos esse non negarunt: non q̄ dæmonum vim minorem censeant, q̄ hominum aut animalium (hoc foret absurdissimum: sed q̄a morbi oēs naturalibus ex causis nasci queunt. Verum recta hæc ratiocinatio est, possunt morbi ex naturalibus causis oriri: nequeunt ergo dæmones morborum irrogatores seu immissores esse. Sane Codronchus, Casalpinus, Fernelius, Valæsius & alij optimi medicilib. superiorē citati, Arabius li. 1. contra Gentes, Tertul. in Apologeti. D. Hieron. in 4. c. Matth. D. Chryf. bo. 54. in c. 17. Matth. D. Tho. 1. p. q. 1. 5. a. 5. & alij Theologi contra sentiunt Iuriste quoque, ex quibus agnoscit Burchard. lib. 19. Decret. c. de re magica, & ap̄ime hoc probant Per. Leloy. lib. 1. de spectr. c. vlt. & Grillan. sæpe citatus b, mihi nunc sufficiunt S. S. fimiora testimonia, q̄ qui non admittunt, habendi pro Ethnicis & Atheis. Iobum Diabolus percussit vlcere pessimo à plā-

b q. 6. v. 9. ad 1. 13.

oc Iob 2.

Ata pedis vsq; ad verticē capitis sed & alios eadem morbos dæmoni, vt efficiēti causæ, adscribit. In illa vnū diabolus aurium & linguæ vsu priuauit, & simul epilepticum reddidit, quem D. Mat. lunaticum vocat d, non q̄ dæmoniacus non esset, sed q̄ à dæmone obfideretur, & simul plenilunij temporibus, per dæmonē comitali morbo grauissime affligeretur: eo q̄ tunc cerebrum humorib. plenum ap̄ius erat exagitari. Solēt quidem alij esse lunatici, non obfessi à dæmone, & hoc sensu de lunaticis locut⁹ Iulius Firmicus e. Sed nostri Euangelistæ agebant de eo, qui simul enegumenus. Epilepticorū quoq; dispositione gaudent dæmones, & ideo non raro se illis insinuant: & per illos, quo tempore corruēbant, soliti respōsa dare. Apuleius, magnus magus f, traditur accusatus, q̄ seruum suum Thallum, remotis arbitris secreto loco, arula & lucerna & paucis concisiis, carmine incantatum, corruere fecerit, deinde nesciū sui excitauerit. Seruus hic morbo caduco laborabat, eo ignaro sic abusus Madaurensis, vt à dæmone respōsum acciperet. hāc ille accusationem sic tractat, vt videatur fateri, certe non diluit. Si recentiores audiamus, Sprengerus g prodidit quandam maleficam epilepticum morbum certis infixisse, per oua cum mortuorum corporib. subtrimalata, præcipue ex earum secta inhumatis, & certis cum ceremoniis exhumatis, & in potu vel cibo præbitis. Apud D. Lucam h, vnū diabolus vexauit Maniaca illa affectione, quam lycanthropiam medici nominant, cuius præcipuum iudicium est, q̄ dominequeant contineri, & in deserta loca se proripiant, circaq; sepulchra oberrent. Aliam adfluxit conuulsione spi-

Bta pedis vsq; ad verticē capitis sed & alios eadem morbos dæmoni, vt efficiēti causæ, adscribit. In illa vnū diabolus aurium & linguæ vsu priuauit, & simul epilepticum reddidit, quem D. Mat. lunaticum vocat d, non q̄ dæmoniacus non esset, sed q̄ à dæmone obfideretur, & simul plenilunij temporibus, per dæmonē comitali morbo grauissime affligeretur: eo q̄ tunc cerebrum humorib. plenum ap̄ius erat exagitari. Solēt quidem alij esse lunatici, non obfessi à dæmone, & hoc sensu de lunaticis locut⁹ Iulius Firmicus e. Sed nostri Euangelistæ agebant de eo, qui simul enegumenus. Epilepticorū quoq; dispositione gaudent dæmones, & ideo non raro se illis insinuant: & per illos, quo tempore corruēbant, soliti respōsa dare. Apuleius, magnus magus f, traditur accusatus, q̄ seruum suum Thallum, remotis arbitris secreto loco, arula & lucerna & paucis concisiis, carmine incantatum, corruere fecerit, deinde nesciū sui excitauerit. Seruus hic morbo caduco laborabat, eo ignaro sic abusus Madaurensis, vt à dæmone respōsum acciperet. hāc ille accusationem sic tractat, vt videatur fateri, certe non diluit. Si recentiores audiamus, Sprengerus g prodidit quandam maleficam epilepticum morbum certis infixisse, per oua cum mortuorum corporib. subtrimalata, præcipue ex earum secta inhumatis, & certis cum ceremoniis exhumatis, & in potu vel cibo præbitis. Apud D. Lucam h, vnū diabolus vexauit Maniaca illa affectione, quam lycanthropiam medici nominant, cuius præcipuum iudicium est, q̄ dominequeant contineri, & in deserta loca se proripiant, circaq; sepulchra oberrent. Aliam adfluxit conuulsione spi-

d Mar. 9. v. 17. Luc. 9. v. 19. Mat. 17. v. 14.

c li. 3. Me. rhes.

f Apol. 1.

g p. 2. Mat. lei. 9. v. 11. in spo.

h Luc. 8. v. 17.

næ dorsi

ret. ut in ignem cū dā proicerem iniunxit. Proieci: & ecce subito non post hora spaciū, aut quartale, sed in momento, ut res illa in ignem fuerant proiecta, omnem sanitatem pristinam recuperavi.]

Idem subdit. Melier quaedam maritata & honesta accessit, & iuxta curis formā ut supra deposuit. Retro domum (inquit) habeo viridarium, est & illi contiguus hortus vicina mea. Vnde, cum quadam die tractum fieri ex horto vicina ad viridarium meum non absque damno perspexissem stās in ostio viridarij, & apud me ipsam conquirendo, & querulando, tam de transitu, quā de damno: vicina subito superuenit, & an suspectam haberem inquisiuit. At ego terrena, propter malam eius famam, nihil aliud, nisi hac verba, protuli, gressus in gramminibus damna demonstrant. Tunc illa indignata quia ad eius sorte beneplacitum, me litigiosus verbis cum ea implicare volebam, abscessit cum murmure, & verba, quae protulit, licet audirem, intelligere non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi incidit, cum doloribus ventris, & acutissimis torsionibus à latere sinistro versus dextrum, & vice versa quasi duo gladij essent pectori infixi, & sic die noctuque clamoribus vicinos omnes alios inquietavi, & confluentibus hinc inde pro cōsolatione, accidit, ut lutisigulus praefatam vicinam & maleficam adulterino flagitio habens in amasiam, simil. modo visitationis gratia accedens, & infirmitati meae compatiens post verba consolatoria abscessit. Sequenti tamen die festine redijt, & inter alia consolatoria subiunxit: Experimentum captam an ex maleficio vobis haec infirmitas cōtingeret, quod si sic repertum fuerit, sanitatem vobis recuperabo. Accepto ergo plumbo liquefacto, & me in lecto recumbente, plumbum in scutellam aqua plenam super corpus meū

A appodiando infundit, & vbi quadā imago & figura diuersarum rerum ex plumbo congelato apparuissent, ecce, inquit, ex maleficio vobis haec cōtingit infirmitas, & super limen ostij domus vna pars malefici continetur. accedamus ergo & illis amotis melius sentietis, sicq; maritus meus cum eo pariter ad tollendum maleficium accedunt; & lutisigulus limen eleuans marito iniunxit, ut manum in foueam, quae apparerat, mitteret, & quaecūq; inueniret extraheret, quod & fecit. Nam primo imaginem quandam ceream in longitudine vnius palmae, vndiq; perforatam, habentem duas acies ex aduerso per latera, ad modum quo ipsa punctiones à sinistro latere vsq; ad dextrum & cōuerso persenserat, extraxit: demum pecias panniculorum diuersas & plurimas, tam grana, quam semina, & ossa, continentes. Sicque illis in ignem coniectis ego conualui, sed non ex toto nam licet tortura, & pūctiones cessassent, appetitusq; comedendi rediisset ex integro, tamen pristina sanitati vsque in praesens minime sum restituta. Vnde hoc, querebam, quod pristina sanitas non redibat: Respondit, sunt & alia instrumenta a libi abscondita, quae inuenire non valeo. Et qualiter prima instrumenta reposita agnouisset, dū inquirerē, respōdit, ex amore, quo amicus amico reuelare solet, haec cognoui.]

D His duob. subdit alia multa breuia, nata ex desiderio vlciscēdi, dum indignantur mulierculae, se ab amafis, ad nuptias cōuolantib. deferi, & vltionē minatae mox exsequuntur. Sed omnē superat admirationem, quod narrat Cornel. Gemma post calcem li. 2. Cofmocrut. narrat fule casum Catharinae Gualteri puellae Louanienis anno. 1571. quae, cum obrusum à gentili & coartanea libamēti frustulum comedisset, in morbi symptomata incidit

proflus

profus prodigiosa, quorum ipse spectator quotidianus, vidit illam eiicere tot & talia & tãta, vt ipse crediturus non fuerit oculis alienis. Octavo morbi mensis magno nisu per posticũ eiecit anguillam viuam & perfectam, crassitudine policati, longitudine sesquipedali: cui & squama, & oculi, & cauda vniuersa & anguillis solet. triduo ante quam foraserupit, auditum nar rat bis terve in vtero sonum non ipsi puella modo, sed adstantibus quoque velut argutum & tenuem ab angue productum: & cum egeret, manifeste puella retulit se sensisse quod primũ exserto capite se retraheret per posticum, inde cum impetu exiliret. Post anguilla, quam moriuam exenterat, amq; suspenderat, loco sublimi ab animalibus tuco, repente euanuit. Puella interim cepit euomere ingentem humoris aquosi copiam, humano lotio nõ ab similem, saporis absurdum. Durauit ea vomitio plus 14. dies, singulis profecto exonerans super libras. 24. vel vt vulgo nominant gheeltas tres: præterea vrinam interea quotidie reddebat bis terve copiosam. Nullus in ventre tumor, nulla in toto corpore inflatio exterius apparebat: & ipsa puella potus ac cibi parcissimi, vix vnum cyathũ, vini, aut cereuisia, liquorisve alterius potitabat. Eo venit hæc aqua excretæ abundantia, vt spatio duarum septimanarum facile omnes duas implere potuerit. Post hanc aqua copiam, ceperunt & pili consertim exire per vomitũ alui, copiosissimi numero, digiti longitudine sed longiores alij, alij breuiorẽs, eiusmodi sane quales annosis canibus euelluntur: auctaque est indies ea pilorum quantitas, vt facile pilas quam plures iuste magnitudinis implere potuerit: eiecit hos omnes magno fastidio & vomitus difficultate. Interiectis deinde nonnullis, successere aliqui vomitus, qui floccos ingentes pilorum eiecerent cum ma-

Ateria purulenta instar saniei, interdum simili stercore columbino aut anserino: in qua colluue & frustra lignorum & membranarum tenuia rudimẽta, sed lignorum partes adeo viuæ, vt ex caudicibus obsoletis diffractis inæqualiter cõminuta portiones viderentur vnguis amplitudine, alia crassitie intus fungosa, foris obducta vetustiore cortice nigra. Paulo post cepit alius vomitus ni ger vt carbo, dixisset atramentum verum vel sepiæ succum, imo carbonẽs veros minutissime tritos atq; permiscos, singulis diebus prodeuntes ad quantitatem lib. 2. aut 3. sepiissime cum pilis tã copiosis, vt nuci iuglandi includi non possent, omnibus albis, prolixis, & durioribus: que cum per triduum ita durassent, eiecit semel & puri sanguinis tãquam è vena dissecta libras duas, nulli rei alterius generis permistas. A vomitu sanguinis rursum secutus est ater, ac si antimonio trito tinctus fuisset humor, omnino liquidus in dies singulos fere ad libras 5. aut 6. atque hoc portentum septimana integra constanti, bonarum lege ac spacio perdurauit. Cessauit aliquamdiu diuini humanisque remedijs adhibitis. Interea pilos adhuc, sed pauciores, gradatimq; atriores excernebat, imo & breuiorẽs in dies vt cum prius ex flauo rufescerent, paulatim liuidi, nigri, tandem aterrimi ac velut dissecti in frustra minutissima per vomitum redderentur. Quandoque cum hũ & virulentus humor, & crassus, quandoque simillimus limo. Circa Septembris medium membrana frusta maiora, tanquam ventriculi partes, euomunt: habebant hæc speciem tunica crassioris, carnosæ, lentæ, fractuque contumacis: quibus, profecto vt sætus chorocidi, etiam venarum ductus inarati ramosa propagatione spectabantur, interdum medij palmi longitudine. Has alia sunt è vestigio subsecuta tenuiores multo, sed penitus nigra, venarum duntaxat vestigia referentes mē-

branae allant oedi non dissimiles. Postremo venerunt & tertij generis tunice vasorum profus expertes, aliarum omnium tenuissima, ut locum amnii retinerent. Sed erat his alia multo substantia atque figura ratio: quam in agnitis foetum involucris. Nam huic tenuitati aderat mira soliditas, figurarum ratio quous miraculo maior. Fragmenta illius varia, sed tria praeter ceteris rara duorum palmorum amplitudine superabant, intertexta stris profundis sine epigraphis: quae sese à vertice ad basim secantes mutuo, cancellos in rhombi speciem efformabant, non habeo cui melius conferam quam cum senecta vipera: quanquam nihil haecenus à me conspectum fuit, cui posset merito comparari. Sed hoc in eo praecipue admirandum quod secundum longitudinis ductum, velut canalis quidam profundior appareret, insculptus fibris transversis & raris, profus ut in aspera pulmonis arteria. Erat haec regio penitus caua & circularis, in vnius membranae fastigio paulatim angustior, angustiam capitis vestigium representans, cum apophysi mastoeci, seu processu mammillari: in alterius sine sensim latefcens nescio quid ventricosum & inaequale etiam bifurcato vertici non absimile, praeseferret. Vniuersae partes inuicem coaptatae totius anguillae longitudinem atque crassitiam satis luculenter expresserant. Illud autem tuberculum papillare viam fuisse respirationis existimo, forte per quam & solidis & humidis ad sui nutritionem necessarius vesceretur. Postquam hasce membranas eiecit, secuti sunt lapides fere innumeri, quos vesperi semper ac stata horarum periodo magnis cum tempestatibus animiq; deliquis eructabat. Forma fuit eiusmodi, quae passim in vetustis edificiorum ruinis solet occurrere. Lapidis solidi, angulosi, inaequales, tum specie, tum magnitudine, quae subinde ad nucis inglandis quantitatem accessit, non

A absque suffocationis discrimine manifesto videbantur quandoq; obiecti calce, & coagmentati varie, ut ab illis, qui parietibus detrabuntur distingui non possent. Semel me praesente quendam eiecit lapidē angulosum vix cum duplicis castaneae mole l. brandum. saxum illud magna spiritus cōtentione proiecit, ut & vomentem viderim manifeste, & in lebetem sonitum cadentis audierim, magno horrore cum animi mei, tum turba vndique circumfusa. E vestigio magnam quoque ligni portionem pollicis longitudine pariter & crassitudine, sed minore difficultate secreuit. Erat hoc satis porosum staminibus rectis insignie, cui & commissura quaedam insignior velut per medium totius longitudinis excurrebat. Interea tamen, & pili per vices, sed minores ordine pauciores ac nigriores. Accessit aliud, quod omnem excederet fidem os n. triangulare solidum foris, intus cauum ac spongiosum reddidit, tale ut plane constaret esse fragmentum cruris bubuli, & puella parens diceret, se tale vidisse pridie in suis carnibus iurulentis. Nec mora, sequenti die articuli ossi, tali, digitorum acies, rotula, varia speciei & magnitudinis prodierunt. Interdum tamen & pili & lapides intermixti, atque omnium postremo vitri atque eris portiūcula.] his narratis Gemma merito censet horum mirabilium Dei permissione dæmonē fuisset ministrum, qui causis tamē naturalibus, ordine etiam seruato, quoad potuit, vsus fuit. Idem velle existimasset, eodē opere, de muliere alia, q̄ florente aetate per nouem continuos annos infandis doloribus intestinorum cruciata, primū crassior tunica rudimēta deiecit, deinde & arboris frusta ingentia pleraque pollicis crassitie, ac paulo etiā longiora, pariterq; omnia fere, quae ad arboream speciem pertinerent, folia scilicet laurinis foliis nō

abfimilia, radices, cortices, etiam que tomento alicui inclusos nucleos, nullo tamen vestitos putamine, ꝑ se ferrent. Quod ego mallem ad prodigiosos daemonum effectus, quam ad naturales morborum *πυρογενεως* referre.

Ad eosdē effectus permittente Deo productos retulerim cruciatus corporeos B. Angelæ de Fulgino, quos his verbis describit: *Corporis sunt tormenta innumera à multis demonibus multipliciter excitata. Vix n. credo quod scribi posset infirmitates & passiones mei corporis. Nam non remanet in me aliquod membrū, quod non horribiliter patiarer. nunquam enim sum sine dolore, sine languore continuo, sum debilis & fragilis plena dolore, ita quod oporteat me continuo latere. Non est in me membrum, quod non sit percussum, totū & partium à demonibus & semper sum infirma, & semper tumefacta, & plena doloribus in omnibus membris meis: ita quod cū magna pena possim me mouere, & sum fatigata tacere, nec etiam ad sufficientiā possum comedere. hinc discis sanctam hanc viduam scemineo, vt Job virili sexui, exemplum patientiæ propositam. In vita B. Angelæ c. 19.*

De mentis abalienatione perpetua iam docui, dum de philtis differerē, Stiradio quoq; porione mens ab alienata à virgine venefica, lib. 2. Hist. Dubrauij. de modica ad tempus exemplū non iniucundum auditu narrat Mathiolus in Dioscoridem a de circulatoribus, haud dubie Magis Bohemię. In vinum (inquit) radices eiusdem puluerem, cuius gustatu fauces conuelluntur, immiscet, & cui fucum facere voluit, iubent, vt illo in vino intinctum digritum, quasi pręgustandi causa sugat. Tum illico digritum vino madidum in os inditum, sibi mordicus, non sine dolore &

A clamore, premit inuitus, Interea, perinde atq; blanditiis, moerentem consolatur circulator, temporum, carpique arterias alio oblinat medicamento: deinde nummum in terram proiectum hortatur vt tollat. Ibi ille pronus, primum se nequit attollere, mox vnguinis vi, amens factus, concidit statimque eius more qui metuit ne mergatur in aqua, natat. ac vociferatur, simul se fluctibus obruit. Ergo eum erigit circulator, ille: quasi vltimus iniuriam, primum maleficum obliquo ac toruo intuitu exprobare, mox hominem aggredi videtur: postremo fugientem circulatorē persequi, donec absterfo tandem illi medicamēti veneno, recipiat animam ac menti restituatur. Vbi autem ad se redit, quasi qui euaserit à mari naufragus, capillum vestimenta que veluti vela torquere exprimereque brachia tergere, & nares emungere, conspicitur.] vt sola vis vnguenti hoc faciat, & non interueniat opera demonis, qui fieri queat, non intelligo.

Gētiles idem sensisse olim, probari possumus ex morbis, quos illi diis suis, hoc est demoniis, ascribebant: vt de Cereris, qui dicti quasi *Cereridi* *δημονιοδοντοισι*, de lymphatis, Panicis, similibusque iam tradidi. Ideoq; eos qui fanatici erant, & variis linguis in morbo loquebantur, *δραμνοδοντοισι*, vel ab Hecate, aut Heroibus infestatos, vocabant. b Quare & Leuinus Lemnius c tandem dat manum, & fateretur demones huiusmodi causas morborum accidentarias esse: Qui si causam accidentariam vocat, extrinsecam, efficientem tamen, nobiscum sentit.

E Restat explicandum, quo pacto demon morbos inferat: quod Frac. Vallesius accurate docuit. Nempe illum esse causam externam, eo quod extrinsecus aduenit corpus inhabitatur, &

b Lucian in Philopseu. Hippocrates de sacro morbo. c l. 2. de occult. nat. mirac. cap. 1.

D.

1 Sacra Philosoph c. 28.

morbos illi illaturus. Si morbi ex materia pendeat, mouet internas causas. sic Melancholicos morbos excitat. Nam principio bilem atram, que corpori inerat, commouet, & fulgines in cerebrum, & internorum sensuum cellulas propellit. Deinde adauget bilem atram, ad motis causas exurētibus, vel detento isto humore, ne expurgeretur. Epilepsiam paralytim & similes noxas infert, per succi crassioris delationē, obturatio vetriculo cerebri, vel obstructis radicibus neruorum. Cæcitatē causa est, vel surditatis, noxia excrementa ad aures, vel oculos coaceruādo. Sæpe etiam ad odium, amorem ad alias animi perturbationes inducēdas mouet imagines, vt in imaginatione firmius inhaereant. Ad corporeas vero affectiones excitādas, spirituolam ex ipso sanguine substantiam deligit, eam separans & expurgans à crassitie materia. deinde spiritibus istis utitur, quasi proximo animæ instrumēto ad efficacissime & velocissime agendum, Dico ex rebus venenosissimis eum educere quādam quasi quintam essentiam (vt ex gemmis & auro solēt chymici & eam inficere ipsos spiritus vitales, & sic eū malefico morbo imbuerē, quod aduertit prudenter Cæsalpinus *libr. de demon. inuestigat. c. 16.* Quod cum fecit, agere ars humana satis celebrata & efficacia remedia potest vel solet adhibere: quo enim hæc materia subtilior & tenuior, hoc quoque ad lethum est acrior, & efficacior. Solet omnem præuenire medelā. Nec obstat quicquam, quin hæc ipsa damna inferat interdum per se, sine tali materia, vel interna agente causa, si impediatur vel lædat sensationes, vel spiritus animales detineat aut subtrahat, & aliis mille, quos nouit, modis. Qui

A vero morbi ab internis causis nō dependent, sed ab externo tantum impedimenti nocumento, vel noxiō afflatu, vt plurimum per se operatur, vt quando instrumēta maleficii, vnctiōnes, signa, defossa, vel similia, ad ipsū veneficium vim naturalem nullā habent sed sunt pro signis tantū, ad quæ ex pacto dæmon operetur, quod docuit idem Andr. Cæsalpinus *de operis ca. 17.* tum quoque potest per res externas homini vim aliquam facere, vt ille docet *capit. 8.* Veluti cum malefica irata pomum coctum manū alterius sic fecit conglutinari, vt & acerbissimum inferret cruciatum, & nulla arte posset dissolui, vel deglutinari, lege Nicol. Remig. *libr. 2. demonolat. capit. 4.* Quid ni credamus, cum etiam Catochiten lapidem Corficum legamus ea vi præditum, vt se iunctis corporibus agglutinet, & impositas manū detineat: *Solin. Polihist.* Quo pacto venefici morbi ab aliis dignoscēdi agam *lib. 6.*

SECTIO VI.

De mira rerum solidarum atque magnarum in corpus in-gestione & e-gestione.

E Prodigiōsi sunt pleriq; morbi per maleficium illati, sed omnium prodigiōsissimus mihi videtur, quando per os vel inum gutturē eiicit æger, spinas, ossa, ligna, saxa, frusta vitrorū, acus, cultros & alia ferramenta, glomos pilorum, pannos, setas, cornū lucerna, & huiusmodi, q̄ vel comestione, vel aliter in corp⁹ immitti potuisse videtur,

videtur impossibile. huius exemplum
vnum habet Sprengertuse, de muliere
Zabernensi, vbi obitetrax quaedam, eo
quod ipsam non accerserat ad puerper-
rium, grauitate irata, noctu cum duab.
aliis maleficis ad puerperam accessit, &
dixit ad vindictam se aliqua in ei⁹ inte-
stinavelle immittere, quorum dolorē
post semestrem dūtaxat sentire incipe-
ret. Dixit, & ventrem eius manu tetigit:
ad quem contactum puerpera videbatur
sibi extrahi intestina, & eis immitti que-
dam, quae tum oculis dignoscere nequibat.
Postea sexto vix mense finito, internorum
viscerū tortura ipsam subito tam dira in-
uasit, vt nec (verba sunt Sprengerti) die-
bus nec noctibus, à clamoribus, omnes inque-
tando, abstinere posset. Et quia deuotissi-
ma Virgini & Regine misericordia existi-
t, & pane & aqua singulis sabbatis die-
bus ieiunando: ideo & per ipsius suffragia
credidit se liberari. Vnde & quadam die,
vbi opus natura persciscere volebat, tunc om-
nis illa immundicia corpore prorupit, &
advocans maritum cum filio dixit: sunt-
ne res istae phantasticae? nonne dixi, post
dimidiū anni spacium res ista cognoscetur?
aut quis vidit vnquam spinas, ossa, simul et-
iam ligna me comedis? erant enim spinae
rosarum, longitudine vnius palmae, cum a-
lijs varijs rebus innumeris immixtae. Aliud
exemplum relatum est à Beniuenio a
de muliere Florentina, tertium à Io-
anne Langio b de Vlrico Neufessler ruti-
lico: quartum de puella Leuuentste-
tensi in historia Germanica, hac de re
excusa anno 1562. tria his addit Nico-
laus Remigius c. Octauum plane ad-
mirandum & cui refellendo, nullę nu-
ga, nulla calumnie, nulla phalerę vi-
tiligatoris VVieri, suffecerint, adscri-
bam ex vita S. Petri Tarentasii, à Gau-
frido eonscripta d, his verbis, S. Sym-
phoriani & b. i. castrum Lugdunensis Ec-

A clesta paucis ab vrbe miliaribus distans, v-
bi vir fidelis & religiosorum fidelis sedulus-
que susceptor, magna conuersationis pari-
ter & opinionis Abbatem, ad hospitium
suum aliquando, quasi vim faciendo, pertra-
xit. huic inuencula erat filia miserabili
incommoditate laboras. Egerat enim qua-
dam mulier malefica, per nequitiam in-
da socrus inducā, vt languore tabesceret
desperato, nec viri sui presentiam, nec aspe-
ctus vllatenus toleraret. Affectione muliebri
genitrix persuasa, vt satanas satanam ei-
ceret, famosum quendam maleficam acce-
siuit. Adfuit, explorauit, agnouit, & mu-
lierculam asserens inferatam, terit arbo-
rum cortices, pocula verbis & herbis infecta
propinat, mordet etiam dentibus propriis
brachium miserae mulieris. Res mira, res
noua, res (ni fallor) hactenus inaudita. Ab
illo quidem languore conualuit: sed inter-
dum, ex corde procedere sentiens velut a-
cus, cruciabatur atrociter, donec per mor-
suram brachij, quam nulla cicatrix obdu-
xerat, acus educeret vis occulta. Crudele re-
medium, sed huiusmodi congruebat aucto-
ri. Plures in hanc modum quam triginta
per temporum interualla prodierant:
quodam, vt vulgo dicitur, excapseta, qua-
dam admittendis filijs idonea foramina
preferentes. Præterea predictus Abbas
ad domum, vbi hac actitabantur, aduenit.
Celebris est persona; cuius hoc opus & alia
non indigna admiratione narrantur: sed
parcendum adhuc superstiti, & nomen cre-
didi reticendum. Huic parer anxius mise-
rabilem exhibet filia, nec sine lacrymis lu-
gubrem explicat tragediam. Eadem hora
fit fides dictis, & sentiens acum mulier ge-
mebunda deplorat. Iam peruenerat ad fo-
ramen, solitus iam praeceperat cruor, iam coe-
perat apparere, iam particula eius exierat.
Et accedens vnus ex fratribus laicis, eidem
Abbati deseruiens, cruentam exiit, an-
nis pluribus ad testimonium conseruata;

cin Mal-
lep. 2 q. 1.
c. 13

3 li. de ad-
miran.
morb. cau-
soli. 1 epist.
38
c. lib. 3 de
monolat.
c. 1

d apud Su-
rim 20m.
3 Maii, 8
cap. 13.

Orat Abbas, & locum vulneris tangens, in virtute fidei pollicetur, nec ferrum ultra nec chalybem inde processurum. Factum est: sed mutata materia est, malitia necdum prorsus exstincta. Ceperunt lignei fides paruuli, quales vulgo brocas appellant, ex quercino robore, vel fraxinei, pro ferreis acub. egredi, crassiores spinis & modice longiores. Nec vnus tamen omnes, sicut nec acus fuerant, longitudinis vel crassitudinis erant. Sedecim in hunc modum intra annum & paucos menses ex muliere ligna prodierunt. Adfuit demum Reuerendus Petrus Antistes, cui diuinitus seruabatur tanti miraculi plenitudo. Offertur mulier missarum solemnita celebranti, sicut praeceperat vespere praecedenti. Eadem hora septimum decimum lignum ex muliebri corpore egreditur, quod sub oculis omnium sacellanus extraxit. Conspicentem itaque mulierem praesul absoluit, & sacram ei tradens Eucharistiam ab omni deinceps cuiuscumque materiae progressu iubet esse securam. Sic ab omnibus iam praestigijs liberata adhaesit viro, filiosque procreauit. Et ut dicitur, bodieg, superstes, virtutem praedicat, quam in seipso feliciter meruit experiri. Petrus de Fraxineto, dicitur pater, notus, etiam honoratus inter caucaneos suos, ut si quem dubium nouitas tanta reddiderit, probare forsitan liceat, quod credere detrectant.] Haecenus Gaufridus Abbas Altatubae, cui Cistercienses & Clauallenses Abbates negotium dederunt vitae huius conscribendae; cum Romanus Pontifex Lucius eis mandasset, ut eam fideliter conscribi curarent. Sed Monachus fuit scriptor, inquiet aduersarii, credo plus fidei mererentur mendacissimi ipsorum Ministri & Praedicantes. *Caela. pin. de inuestig. demon.* Contigit autem (ait) hoc anno Pisis haec vidisse multis spectantibus. Quaedam a demonibus obsessa saepius, mo-

do inter adiurandi, modo postea eiecit corpora, & magnitudine & forma per se, ineptissima, ut deuorarentur, clauos ferreos praelongos, ossa lapides, globos laneos, carbones, aliaque multa inculcita autem, ea regione, qua thorax incubebat, praecipue quae cor, globuli multi reperti sunt ex plumis asfabre efformati diuersis figuris, sed plurimi instar rosarum perpetuis plumarum tenuissimarum ordinibus, nunc filo impliciti, nunc solo glutine, alia genera reperta sunt in cervicali qua caput residebat.] Quid multa? superioribus annis Duacensi cuidam, & Insulesi ancillae similia ferme acciderunt. Exemplorum fat habemus, causam ruspemur, quae fat abstrusa & abdita.

Primu fateor, quaedam in corporibus humanis solere interdum ex prauis humoribus coalescere, ut sunt topi, lapilli, capilli, oscilla, cochyli spine, glomipilorum & quae talia potuit damo in ipsis vlcibus, vel in corporis partium congruis finibus, procreare, quod naturaliter fieri posse, consentiunt veteres nouitque medicis. Norunt mecum multi Comitis filiu, qui, ante annos ferme nouem decem, Luxeburgi in vrina lacertulas satis magnas eiciebat, quod etsi plerique vxoris eius adultera (quam & occidi per sicarium ille postea iussit) veneficio tribueret, potuit tamen naturaliter contingere, ex humorum corruptione, & renum vitio. Mulier illa Caluini sectae erat addicta, & ministro familiarior, qua oportebat, idem nec a moribus, nec ab instituto aliena fuit vulgi suspicio.

Secundo puto non posse naturaliter in corpore humano generari, ex vlla putrefactione, ac, cultros, forfices, & huiusmodi metallica artificiose conformata: quia calor naturalis, nisi plurimorum aenorum spatio, non videtur metalla inibi

gignere

gignere posse: multoq; minus, sic fortuito ad certam analogiam atque dispositionem artificiosam, videtur tam varij humores cuonenire posse: nisi Democritea & Epicurea reuocemus infaniam, ex fortuito atomorum concursu cuncta costruente. Neq; adhuc legi, qui hanc vim naturae tribueret.

Tertio, dico haec omnia multis modis daemones per maleficos operari posse. Etenim primo possunt sic sensib. illudere, vt quis putet ista in corp^o ingeri, vel egeri: cum tñ reuera dñtaxat daemon cultros veros, & huiusmodi reliquam, quae euomitur, artificiosam materiam, quae in aegri corpore nunquam fuerat, vel et ipsos humores, qui euiciuntur; faciat apparere cultros, & reliqua illa, vel et aerem sic codenset, & coloret f. q. verisimillimum est contingere, qñ res illae, quae visae sunt solidae ac densae, paulo post cernuntur euanescere. Praeterea possunt, citra fictione, res huiusmodi per daemonem in os occulte ingeri, vnde mox eijciatur: possunt et alijs corporeis partibus inferi & includi. Negat id VVierus, homo fronte nulla: licet non videam, cur neget. testantur n. medici & chirurgi fide digni, quorum nonnullos a ipse laudat, talia sibi visa ex corporib. excerni, vel excari, & ea manibus contrectasse sese. Eos vero oēs ad vnū decipi contendere, quid est, nisi strenue pudorem torū exuere: ex modis immittendi, quos comperio, duo tantum mihi placent. Primus est, quem non praetermisit Binsfel. b. vt profundo daemon somno demergat hominem, & sensum doloris eximet, tum dextre incidat membrum, & materia illam duram imponat, deniq; eadem subtilitate vulnus adeo consolidet, vt nulla cicatrix vel vestigium relinqua-

A tur, quod periti chirurgi nonnuquam faciunt.

Dices forrassis, vt haec queat in partibus carnofis & facile dilatabilib. & propterea consolidationis, quarum exempla recenset Nicol. Remig. c. nō tñ id poterit in alijs, quib. illa facilitas non est propria, v.g. in intestinis, orificio stomachi, gutture, arterijs, & talibus organis, quae angusta valde sunt, nec dilatantur, nisi ad functiones suas naturales: vel et, si sectione diuisa fuerint, nō possunt reuniri. *Respondeo*, difficilium quidem in his id contingere, absolute tñ posse & in alijs. licet n. nobis incognita sint medicamenta, ijs consolidandis & reuiniendis idonea, daemone tñ illa sunt notissima. Praeterea quamuis spōte sua non dilatentur, nisi ad naturales suos affectus, vt tñ aliqua adhibita, possunt extra consuetum ordinem dilatari & comprim.

B cuius rei duas historias ad finem faciendam attulit testis oculatus, chirurgiae laude clarus, Ambros. Paræus d. prior est, de studioso, qui cum spicam germinis deglutiuisset, eaque in pulmones descendisset, natura illam transuersis pulmonum lobis illa-

C sis, in regis et costarum musculis, & quae succingit eas membrana incolumi, integram expulit. posterior est de opilione, qui semipedale cultellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicaris, in fauces a praedonibus ore aperto adactum, sex solidos menses, in corpore retinuit, & tandem nata in inguine vomica, inde chirurgus extraxit. At necessariū plane fuit, per angustissimos meatus quosque a faucibus in inguen cultrū peruenire. His terriam narrationem Remig. addidit de morione: qui, apud Armoricos, mucrone gladij tres digitos lon-

D **E**

c lib. 2. da
monol. c. 4.

d li. 2. chi.
rurg. c. 17.

hac volū
semper in
hui accide
re Grill. de
fortileg. q.
3. & Car
dan. d. c. 80
de variet.
a Trallian.
lib. 4. c. 6.
Beniu. de
abdit mor.
& sanat.
causis. cap.
24. & 80.
Lang. d.
epist. 38.
historiam
puella de
Lewisees,
Germani
ca editam
Beniu. &
Benedict.
supra ci.
tato.
b in l. 4. C
de malef. q.
7. concl. 6

gam per os in fauces adactum, duodecimo post die, per annum egressit. Nonne culter iste, per tot spiras intestinorum subtilissimorum, & per illud, quod ipsa vocatur *intestinum tenue*, fuit dissolutus? Neque in his vlla vnquam malefici mentio vel suspicio fuit. si natura id potuit & casus, cur ex proposito id adnites nequeat ille mille artifex solertis.

Alter modus est Siluestri Pieratis, quem recetiores quidam sunt secuti, e. sc. daemone pericia pollere, res solidissimas diuidendi & cominuendi partes in minutissimas, etiam instar pulueris, & eas iterum viuendi, applicatis, sicubi opus, naturalibus actiuis, idque tam praeopere & subtiliter, ut cernentium oculi nequeant, ob nimiam motus celeritatem, quidquam horum aduertere; ideoque putent homines ea integra immitti & emitti. Hi duo modi probabiles sunt.

Valde miror tertium quendam, tam multis placuisse, cum sit plane improbabilis. Volunt illi a daemone poros corporis extendi, per eos deinde duriora & haec maiora inseri; & poros rursus concludi: quorum apertione iterata demum, quoniam daemone videtur, intrusa expellantur. Sic aiunt a fulmine sine laesione poros vagine penetrari, laminamque gl. diychaybea liquari. sic iactu lapide sub aqua recondi, nec manu retracta viam cerni, per quam lapis in aquam penetrarit. Supponit haec opinio corporum penetrationem esse naturalem, cum Baridano, quam D. Tho. Scot. Durand. & alij, melius philosophantes, coartendant a solo DEO perfici posse, hoc ergo primo peccat. Si dicant corpora non penetrari: incredibilem quendam dilataationem pororum, etiam in partibus corporis

A non raris, coguntur excogitare: cum tamen isti pori tam sint natura angusti, ut sine insigni laesione distrahi non possint. Nec simile quidquam in illis, quae pro ratione adferunt, dissimillimis reperitur, fulmen quiddam est subtilissimum & tenuissimum, ea praeditum vi naturali, ut duriora atque resistentia consumat, mollia vero & cedere facilia sine laesione transmittat: at ferrum, ligna, lapides, res sunt spissae, durae, & minime aptae sic se in poros insinuare. A qua corpus est liquidum, humidum, tenue, fluidum, cuius rei solidae cedens loco, capax est liburnarum rerum, quae iniiciuntur, impulsu condensabile, & ijs exemptis aptum vi sua statim coire & reuniri: utque, sine partium separatione, condensatur; sic, sine earumdem noua medicina, rarefit atque extenditur, quae quam sint ab humani corporis membris aliena, vel pueri norunt, & qui nondum aere lauantur.

SECTIO VII.

De maleficio deuouendi.

Suppono, quod Catholicis certum est, *energumenos a demonibus saepe inuadi, & possideri, vel obsideri*: hoc est daemones, in hominum ingredi corpora, & simul potestatem aliquam eos vexandi seu affligendi accipere: ambo enim requiruntur, ut quis sit energumenus; qua de re docte, post Mengum, & Polyd. Pet. Tyræus haec disseruit. sic homines daemone tradendi potestatem constat olim Apostolos habuisse, ex S. S. & alios quoque sanctos homines ut olim, sic & hodie eam a Deo accipere, qua non nisi prudentissime, & cum magna caritate atque iustitia utantur; haud difficulter probaretur, si huius loci foret. An vero daemones, eos quos possident energumenos, sic

e Silu. ver. maleficiu q. 5. Cosmas Philarchus de off. Sacerdot. p. 2. l. 3. in trac. primi Decalogi

f Paracelsi de occult. philof. Baroni Lichtenbergio l. de praecipuis Magicis artic. Ludou. Milichiol. de Magico daemone. & Nic. Romi. d. c. 1. lib. 3.

7 Senus lib. 3. m. 9. lib. 2. p. dor lib. 3. Erym.

h Mengum in suis daemone Polydorus Tyræus de daemone i. Cor. 1. v. 1. Tom. 1. v. 1. & vidi Tyræum de perna q. 1.

possi-

possideant, & vt eorum corpora, ipsi-
met subirent, posset quis dubitare,
quod B. Ildegardis in libris reuelat. sua-
rum scribat de se quadam energume-
na in vera visione vidisse, quod ipsa per-
missione Dei quadam nigredine & fumo dia-
bolica conglobistratis obsessa erat & obum-
brata; qua totam sensualitatem rationalis
anima illius opprimebat, nec ea eleuato in-
tellectu suspirare permittebat: velut vmbra
hominis, aut alterius rei, vel fumus opposita
obregit & perfundit: vnde haec rector sensus
& actus perdebat, & inconuenienter sepius
clamabat ac faciebat. Et me cogitante &
scire volente quomodo Diabolica forma (id
est substantia) hominem intraret, vidi &
responsum habui, quod diabolus in sua for-
ma, vt est, hominem non intraret, sed eum
vmbra & fumo suae nigredinis obumbrat &
obregit, si enim forma illius hominē intra-
re: citius membra illius soluerentur, quam
stipula a vento dispergatur. Quapropter
Deus non permittit, vt hominem in sua for-
ma intraret. Sed supradictis perfundens, ad
insaniam & inconuenientia euertit, & per
eum, quasi per fenestram vociferatur, & mē-
bra illius exterius mouet, cum tamen in eis
in forma sua interius nō sit, anima interim
quasi sopita & ignorante, quid caro corpo-
ris faciat. Sic illa apud Theodoricum
Abbatem, eius vita l. 3. c. 20. Sed hic lo-
cus ostendit verissimum esse dictum
Theologorū, saepe eos, qui assuevere
multis reuelationibus ēt veris putare
se habere per reuelationem; q. habue-
re per discursum opinionemq. Indi-
cant hoc multa. Primo quia principio
vere tantum describitur obsessio, non
possessio. Secundo quod inquisitio haec
parum erat necessaria, & satis curio-
sa. Tertio quia suspectum est, quod ait
Deum non permittere vt diabolus se-
cundum suam essentiam, vt solet esse
in suo loco, corpora possideat. comu-

A nis n. Theologorū distinctio hoc dif-
crimen statuit inter *obsessos* & *possessos*,
q. in his sit daemō, vt erat in statuis
idolorum, nonnunquā: & hoc indi-
cant inflationes & multa alia quae in
possessis cernuntur. Quarto quia ratio
nulla est, nec n. forma daemōnis siue
substantia eius spiritualis ipsi corpori
contraria sic est, vt illud statim de-
struat, etiam si nolit, solo ingressu.
B Quinto, quia non semper anima sopita
est, qm daemō energumenum vel ob-
sidet vel possidet, vt apparet, quia vi-
demus saepe illos omnium recordari
quae egerint. Deniq. sancti & Theolo-
gi omnes sic semper locuti & opinati
fuerunt, vt dicerent daemōnem corpus
arreptitij intrare, & ab eo exire. Non
quidem id subire, vt informet, vel tā-
quam pars eius q. vocant corpus in-
tegrum; sed tantum vt loco, vel instru-
mento organico versus, vt fuse explicat
Episcopus Abulensis, in 7. Exod. q. 16.
C Rectius itaq. dictum à Casario l. 5. c.
15. daemones non vniri animae substā-
tialiter, nec in ipsa anima, sed applica-
tione tantum, & oppressione per ener-
giam seu operationem animae adesse,
& sic homini vniri, & ei quasi illabi.
D allegat Gennadium, l. de Eccles. dogmat.
c. 82. hoc tenentem: ramen corpori in-
esse sicut in loco posse, & in cavitati-
bus eius latere. nunquam Gennadius
negauit, & expresse Casarius ex S. S.
confirmat. non enim recte dicitur
E exire, nisi quod intus fuit. Saluator
autē iuber de corpore daemones exi-
re, Matt. 5. vers. 9. Intus ergo fuere. Re-
stat nunc vt quaramus, an malefici pos-
sint & soleant sic alios deuonere, ac daemōni
quasi inuicere? Multorum confessio-
nibus constat eos id putare, faten-
tur enim se daemones in brutorum
vel hominum corpora immisisse; &

h. Men-
in suis
daemō.
Polydō.
exorcij.
Tyreni
disput. de
daemōnia
i. i. Cor.
v. c. 1.
mot. l. c.
v. c.
v. c. 1.
v. c. 1.
v. c. 1.

ipſi demones cum exorcifantur id ſoleat prætere, ſe à tali vel tali immiſſos, prætermittam, quæ recentiora ſunt, à Remigio & alijs allata, duo tantum adſcribam ab ijs commemorata, quorum fides reiſei neq̃. Anaſtaſius Nicenus a de Simone Mago: multos (ait) tentantes eum dicere præſtigiatores: cum eos eſſet allocutus, & deinde conuiuij prætextu bonem ſacrificaffer, & eos conuiuij excepiffet, varijs morbis, & demonibus eos ſubiecit.] D. Hieron. b nobis proponit demonem à B. Hilario eiectum, quem magus in virginem immiferat, Perducta (inquit) a parentibus ad monaſterium ſeni traditur, plulante ſtatim & conſistere demone. vim ſuſtinui. Inuitus abductus ſum. Quam bene Memphi ſomnijs homines deludebam! ô cruceſ! ô tormenta, quæ patior! Exire me cogis, & ſubter limen ligatus teneor. Non exeo, niſi me adoleſcens, qui tener, dimiſerit. Tunc ſenex, Grandis, ait, ſortitudo tua, qui licio & lamina ſtrictus teneris. Dic. Cur auſus es ingredi puellam Dei? Vt ſeruarem, inquit, eam virginem. Tu ſeruares, proditor caſſitatis? Cur nõ potius in eum, qui te mittebat, es ingreſſus? Vt quid, reſpondit, intrarem in eum, qui habebat collogam meum, Amoris demonem? &c.] En vt magus immiferat demonem vere: & lic opinor èt multa eorum, quæ narrat Anaſtaſ. à quo Glycas p. 1. fuit eadem mutuatus: & imprimis de quo nunc agimus, Deo permittente, potuiſſe vere à Simone Mago patrari: quare Annalium cſcriptori cruditiſſimo, nequeo aſſentiri, qui mira illa Simonis ab Anaſtaſio prodita, iudicat tantum fuiſſe impoſturas, hominibus per imaginem & viſum oſtenſas, cū nulla veritate conſiſterent. ſunt enim in ijs multa, quæ & poſſe & ſolere contingere, lib. præcedente de *Damoniaca Magia* fatiſ copio-

a in SS. q
23.

b in vita
s Hilario-
nis.

c tom. 1.
anno 63.

ſe oſtendimus. Anno 1581. in Viuareſiæ oppido Annonaio, fuit malefica nomine *Boyarona*, quæ varij plures cuique, non vno modo demones immiſit, quib. grauiffime diuexati fuere. In his filius & filia illi^o fuerunt, quos nucibus alteri paratis, ſed more puerili abliguritis ab ipſis qui deferebāt, ſingulos tribus demonibus poſſidendos mancipauit. Similia factitabat ſtrix alia dicta, *la Gochoime*: ita vt illiſtum partib. cuncta plena fuerint, per maleficia votiua energumenis. Narrat oculatus teſtis vir doctus & prudens Claudius Charon. l. de *Antichriſto reuelato* Nota 1. fateur hoc fieri ſolitum Bap. Codronch. medicus l. 3. de *morb. malefic. c. 7.* Hæc autem immiſſio malorum ſpirituum, non prouenit à facultate cogendi: quæ nulla magis comp. it, in demones. Nam vel ſpõte demones ex pacto obſeſſum vadunt, ſinguntque ſe obtemperare: vel inferiores demones ad id adiguntur, à demone ſuperiore volente hæc in te malefico gratificari. Vtroque tamen caſu Dei permiſſio requiritur, vt cauſa ſine qua non poſſet hoc fieri: permittere vero Deus id cõſuevit nõ niſi ob graue aliquod obſeſſi peccatum d. nõ raro propter parentum iratorum imprecationes, quarũ tria exempla ſuggerit Ioa. Ceſarius d. Ait Ouid. de *Medæa, Deuoue abſentes.* Et experimento compertum eſt hodie pleraſque ſtriges cum demone pactas vt cuiumq; diras imprecentur, bruto vel homini conſeſſim illi tabe lenta incipiāt tentari, vel alio interitu de medio repente tollantur. Nec irritam hanc vt plurimum earum deuotionem plurimis exemplis docet Remigius
lib. 2. cap. 9. 10. & tribus
ſeqq.

SE-

SECTIO VIII.

De maleficio ligaminis.

Nillum hoc frequentius hodie est maleficio: adeo, ut in aliquibus locis vix audeat quisquam clara luce matrimonij solētia celebrare. ne quis malus coniugum votis illudat. Id si fit, quia, quo pauciores adfuturi, & rei consicij fuerint, hoc plurimum insidias effugiunt, nihil ad hunc tractatum pertinet cautela huiusmodi: si, quod antelucanos conatus magicos, minus polere credunt, res superstitione non vacat. Sed ad ipsum maleficio veniamus. Solent malis verbis hominem reddere (ut Canones loquuntur) frigidum & maleficiatum: hoc est ad actum coniugij idoneum. Hoc illos posse & solere probatur, tum auctoritate canonum *f.* tum communitententia Theologorum *g.* tum praxi Ecclesie, quæ sic affectos post triennij experientiam irritam, & adiuncta septem testium iuratorum manu, separare consuevit *h.* tum ex opinione Rabbiorum veterum, & Boroh qui existat) existimantium à Chamo tali damno multarum Noemum fuisse: tum exemplis mox referendis, & experientia quotidiana: tum denique ratione. potest hoc fieri naturaliter, castratione, elisione, ruptione, delicatione, inrigidatione & similibus excantis, quas cum norit dæmon, poterit illis uti. confirmant id Historici, & poëta. Deinde fit sæpe, ut qui cum vna nequit, queat cum alijs, vel qui cū ceteris potest. cum vna non possit, item ut non possit cum ea sola, quam maxime amat & deperit. item, ut, ab-

A lato dumtaxat ligamine, fiat potens: qui prius nihil poterat, cuiusmodi varietas ex naturali causa nequit provenire. prouenit ergo ex supernaturali seu prodigiosa non diuina: ergo angelica. non bonorum angelorum opera: ergo malorum.

B Modis seu formis ad hoc diabolus vitur pene infinitis. sane auctor Dæmonomanie plures quinquaginta reperiri scripsit: Quidam magi, solummodo ligulam, certis cum verbis prolatis, nectunt, sed dæmon interea maleficio perficit, & siue virum siue feminam reddit impotentem. tam in feminas, quam in viros grassari vere dixit Ananias, sed tamen facilius & frequentius in viros cernimus hoc malum serpere, fors, an quod vbi plus opera & instrumentorum requiritur, facilius ibi aliquis defectus & impedimentum occurrit? an quia cum plures sint maleficæ, quam malefici pluribus viris nocetur? ligari autem posse volunt plerique vel in diem, vel in annum, vel in æternum, aut donec nodus ligulæ soluat.

C A viris doctioribus septem traditas inuenio causas proximas huius impotentie, quibus causis dæmon abutitur. *prima* est quando coniugem alterum alteri reddit odiosum. vel inuicem sane odiosos facit, per calumniam suspicionem ve, aut morbi alicuius immisionem: sicuti cum vel Venus, iuxta Stesichorum, vel Medea, iniectione pharmaco fecit, ut omnes famina Lemni grauitere ore olerent, sicque illas mariti sunt aspernati: Medea facinus vult esse Myrtilus. *libro rerum Lesbycar. l. k.* aut id faciunt phantasia turbata, sic ut aliquid in compare vehementer odiosum vel formidabile inesse credant: sic Valzeca *l.* Libussa Boemæ famula, mulieres à virorum

B

li. 4. de
nat. dæm.

C

Natalis
Mythol.
. 6. c. 7.
Æneas
Silius in
histor. Bo
hem. &
B. p. E.
gna. li. 3.
c. 2.

amore per veneficium adeo auertit: vt conuentione inita, suos quaque maritos, fratres, patres, filios vna nocte interfecerit mox arce Viffegradensi obfessa, Primislai regis exercitum ad internecionem fere ceciderim.] Aliquando faciunt, vt inuicem quidem ament ardentissime, sed quando ad copulam ventum, subito accensi odio, alter alterum cædat, vel vnguibus laceret, quod genus & Theologi d., & Iurifconfulti e nouerunt. tunc dæmon primo accendit ardorem libidinis propofita forma coniugis, vt concupifcibili: & quando venitur ad amplexus, tunc proponit vt odiosam & exitialem, faciens vt membra generationis appareant vel magnitudinis prorsus incongruæ, vel formæ horribilis aut supra modum fædæ. *Secunda* causa est, quando corpora impedit, ne queant ad se mutuo appropinquare, & sic ea diuidit, vel detinens ea in locis diuerfis, vel cum conatur iungit, phâtafma aut quid aliud iniiciens intermedium. ad prius videtur pertinere illud Froperij f.

*Inuidia fuimus. quis me Deus obruit: aut que
Lectâ Prometheis diuidit
herba iugis?*

Pertinet ad posterius, quædam narratio, plena admirandæ nouitatis, cuius fides penes auctores sit. narrat ex Vincentio Belluacensi D. Antoninus 8, Romæ temporibus Henrici tertij Imp. fuisse iuuenem quendam loculetem & nobilem, qui recens vxorem duxerat, & sodales suos opiparo conuiuio nuptiali exceperat. Exiure in sampum à prandio lufuri pila. Sponsus, ludi dux, pilam pofcit, & ne excideret annulus fponfalitijs, inferit eum digito statuæ Veneris æræ, quæ in proximo erat. omnes vnum petebant,

A Sic cito defatigatus ipse à ludo fecerit, & ad statuam rediens, annulum recepturus, ecce, videt digitum statuæ vsque ad volam manus recuruatum, & quantumuis conatus annulum recuperare, nec digitum inflectere, nec annulum valuit extrahere. Kedit ad Sodales, nec illis ea de re quicquam indicauit.

Nocte intempeſta cum famulo ad statuam reuertitur, & extensum vt initio digitum repperit, sed sine annulo, iactura difsimulata, domum se confert ad nouam nuptam. Cumque thorum genialem ingreſſus, sponsæ se iungere vellet, sentit impediri sese & quiddam nebulosum ac densum inter suum coniugisque corpus volutari, sentiebat id tactu, videre tamen nequibat. hoc obstaculo ab amplexu prohibebatur. audiebat etiam vocem dicentem, *Mecum concumbe, quia hodie me desponsisti. Ego sum Venus, cui digito annulum inferuisti, nec reddam. Ferrus ille tanto prodigio (inquit Anton) nihil referre ausus est, vel potuit: infomem duxit noctem illam, multum secum deliberans. Sic factum est per malum tempus, vt quacumque hora cum sponsa concumbere vellet, illud idem sentiret & audiret.*

D Erat sane alias valens, & domi aptus & militia. Tandem vxoris querelis commotus, rem parentibus detulit. Illi habito concilio, Palumbo cuidam, presbytero suburbano, rem pandunt. is autem erat Necromanticus, & in maleficio potens. Illectus ergo promissis multis, composuit epistolam dedit iuueni, dicens: Vade illa hora noctis ad compitum, vbi quatuor viae conueniunt, & stans tacite considera. Transient ibi figura hominum vtriusque sexus, omnesque aratus & conditionis, equites & pedites, quidam lati & quidam tristes, quicquid audieris, non loquaris. seque-

tur illa

JP. Henr
le Sacra
1.6. l. 12.
3. u. 2. So
n. 4. d. 3.
1. 3. Ia-
quer, flag
1. 12.
e auctor
demono
ma. & au
tor. lib.
de Lamij
1. 2.
1. 1. eleg.
2.

Vincen
2. 6. hist
Antoine
p. 2. fun
ait. ti. 16
c. 7. §. 4.

tur illa turba quidam statura procerior, forma corpulentior curru sedens: huic tacitus epistolam trades legendam, statimque fiet, quod postulas. Ille autem iuuenis totum implevit, prout edoctus erat. Viditque inter ceteros tibi mulierem in habitu meretricio, mulam inequitantem, crine soluto per humeros iactato, vitta aurea superius constricto, auream virgam gerentem in manibus, qua mula vegebat, praeternitate vestium pene nuda apparebat, gestus exsequens impudicos. Ultimus dominus turba terribiles in iuuenum oculos exciens, ab axe superbo smaragdis & vnionibus composito, causas via ab eo exquirebat.

Nihil ille contra, sed protenta manu epistolam ei porrigit. demon notum sigillum non audens contemnere, legit scriptum: moxque brachijs in caelum eleuatis. Deus, inquit, omnipotens, quamdiu patieris nequitias Palumbi presbyteri? Nec mora, satellites suos a latero mittit, qui annulum extorquerent a Venere. Illa multum tergiversata, vix tandem reddidit. Ita iuuenis voti compos, sine obstaculo, potitus est diu suspiratis amoribus. Palumbus autem ubi demonis clamorem ad Deum audiuit de se, intellexit sibi praesignari finem dierum. Quocirca omnibus membris vltro truncatis miserabili poena defunctus est, confessus coram populo Romano munda flagitia. Hæc ille, in cuius verbis & maleficium vides diuisionis, & curationem nefandam per aliud maleficium, & seriam malefici poenitentiam.

Tertiacausa est, si spiritus vitales prohibeantur transire ad membra generationis, & sic feminis decisio impediat, de quo impedimento, recte Ioan. Maior: differuit a.

Quarta est, si semen prolificum excidetur & subtrahatur.

A Quinta, si virga viri flaccida fiat, saltem quando quis vult actum matrimonij exercere. de quo Ouidius, *Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?* Petonius: *Forstian rediret hoc corpus ad viros, & respiscerent partes veneficio, credo, sopita.*

B Sexta, si qua naturalia alia pharmaca applicentur, quibus vis patrandi quouis modo tollatur. hæc causæ vulgariores cunctis fere notæ & obuiæ sunt apud Doctores h.

C Septima causa est rarior nempe muliebrium locorum obseratio, vel nimia coarctatio: aut viri genitalium retractio, abscondio, vel vera ademptio. De virili huiusmodi calamitate narrationes varias sui temporis proponunt Sprenger. & Remig. c. Quoad retractioem & abscondionem fortassis illa naturaliter fieri posset, quanquam dubito, & inclino in negantem partem: ademptionem constat esse semper merum præstigium, licet alibi, vt in atiu nidis apud Sprenger. malefica membra illa ostentet: nec enim aliter potest ista tollere, quam homines, sectione aut simili separatione, adempta vero non magis potest restituere, quam homines. Sunt ergo hi modi quoad viros, præstigiosi. Quoad mulieres, sicut ex naturalibus morbis coarctatio hæc oriri potest, sic etiam a dæmone causari, idque opinor tam de arctitudine in ossibus, quam de arctitudine in carnositate d.

D Dixi duplex esse impedimentum vnum quoad omnes, sic inuenio multatum Siluanum ab vxore apud Tacitum li. 4. ann. & Aurelium apud Zonaram to. 2. & forte Amalim regem Ægypti: aliud quoad vnam duntaxat personam certam, hoc vocant. Dd. maleficium respectiuum: ita legimus

5 Palu. & Soc. add. d. 34. Siluef. Verb. maleficium, q. 6. Abul. len. in ca. 19. Mart. q. 90. c. p. 2. mal. q. 1. c. 7. Remig. li. 2. dæmonolat. c. 5.

d de vtraque egerunt Vict. Soc. Ledec. in d. 34. & Henriquez. li. 12. ca. 7. nu. 3. e Herodo. lib. 2.

f Paul A-
nyl. in vi-
ra Clota-
ij.
g Franc.
Guicciar
din. in
hist. Ital.

bin c. re-
quisit.
&c. si per
fortiaras
33. q. 1.
Cardi. ibi
Abb. &
abj ad tit.
de frigid.
& malef.
Nauarr.
conf. l. 4.
tit. 15. A-
oulenf. d.
34. & ibi.
J. Tho. a
t. Duran.
Paiuda.
Richa.
Maior
Soto. Vid
terque
Cedema,
Palac. &
alij citati
per Hen-
quez. d. c.
8. §. 2. lit.
O.

affectum Theodoricum Regem, qui poterat cum concubinis, cum vxore sola non poterat f. idem de quodam Eulatio, refert greg. Turonens. lib. 10. ca. 8. Sic Galeacius Sforcia fraude ta-ctus fuit, ne matrimonio Isabellæ Aragoniæ potiretur g.

Dixi secundo, impedimentum quoddam esse temporarium, quoddam perpetuum: perpetuum vocans, quod vsque ad mortem duraturum, nullo naturali remedio, nec alias licite, auferri potest. Scio cum glossa h, quosdam negare à diabolo vllum huiusmodi perpetuum impedimentum induci posse: sed scio quoque hoc glossæ dictum communiter à Canonistis & Theologis doctioribus reiici: vt repugnans ipsius contextus menti, licet non verbis.

Deinde cur non, vt semel, sic sæpius poterit dæmon impedire copulam? cur vt sæpius. sic non & poterit roties quoties permittit Deus? Denique falsum est glossæ fundamentum, semper ab auctore maleficii illud tolli posse: postea lib. vlt. docebimus, aliquando non posse maleficas sanare, quæ nocuerunt. Nec dubitarim plura posse dæmonem destruere, quam reparare. Quid si membrum præsciderit? non magis illud valebit restituere, quam vitam semel ademptam. Ex his puto facile (lector) intelligis temere Mich. Montanum libro primo. des assas cap. 21. adimere hæc maleficia dæmoni, vt adscribat viribus imaginationis. potest illa impotentem aliquem ad res veneris reddere, nemonegat, verum effectus tam varios ac multiplices vni adscribere imaginationi, nec Orestes quidem duxerit in dilucidis interuallis. Quis locus imaginationi in alias valido, & cupido, & sperante se posse, imo non du-

A bitante: prima vice, qua ipe fallitur.

Vltimo loco huic maleficii generi videtur annumerandum, quod refert Saxo Grammaticis, his verbis & Ma-res in vrbe Karantina, (apud Rugianos) cum feminis in concubitu admisu, canum exemplo, coherere solebant: nec ab ipsis morando duelli poterant. Interdum utrique periculis è diuerso appens, inuisitato nexu ridiculum populo spectaculum præbuerunt.] Sane ijs, qui feræ, & non homines. hominibus enim tam acerba hominum calamitas, non cachinnos, sed singultus, sed lachrymas excutiat. Hei! quid peccata non merentur? quid non vltionis clementissimo Deo extorquent, fieri potest, vt dæmonum hic opera intercesserit & Deo, illa vt carnificum v-

B tente manu, hoc supplicij dirisimi genus à commertis exegerint. quod si in adulteros, & concubinarios hodie similia iudicia exerceantur, quæ praticæ suffecerint? plures sane continentiam amarent, & obscenas lididines auerferentur. Fieri etiam potest, vt meræ dæmonis præstigiæ fuerint, si non fuere præstigiæ, vix est vt naturalis ratio reddi queat: nisi dicas & viscositatem seminis, & dispositiones membri, quæ in feris sic coherere solitis inlunt, in hos homines à dæmone introductas: quod puto eius industriam & vires nõ superare.

C Quid si & Salmacis fons maleficum quid habuerit iniectum? sane, quod Straco libro 14. de illo refert παλαξ-ζωσα τὸς πινοντες, ex eo bibentes malacifari: id ego non tam ad mutationem in Hermaphroditos l, quam ad emasculationem, & (vt Varro loquitur, alio tamen sentu) mulierationem retulerim. Hæc enim hominibus illis à Christi lege & fide alienis, quali

D

E

E
cl. 14. hist
Danor.

Ivt Ouid.
l. 4. Meta-
mor.

necessa-

necessaria consecutio (nefast) videbatur, vt qui agere nequiret, pati inciperet. Beneficium hoc inter cætera fidei Christianæ non minimum; quod cum dæmonum cultu portentosa hæc dæmonum suatu & hortatu crimina paganismo inoluta, tandem plerisque in regionibus prorsus exoleuerint.

SECTIO IX.

De maleficio odij.

Hoc vltam Valascam supr. ostendi, & agnoui Arnobius lib. 2. contra gentes. Addam alia. Godscalcus Hollenus Augustinianus *Præceptorij* fol. 20. lit. A. sic scribit: *Novi mulierem, qua voluit facere diuortium inter duos se mutuo amantes, propter quod deberet salariari. Scripsit in chartulis duos characteres ignotos, cum alijs tamen deuotius verbis, & dedit chartulas vt portarent: & tamen nulla sequebatur diuisio. Secundo scripsit hæc eadem in casco, & dedit illis ad comedendum: & accepit postea pullum nigrum, & diuisit per medium, obtulit vnã partem diabolo (certo sacrificij ritu) & aliam dedit ad comedendum illis duobus, tunc sequebatur maximum odium inter eos: ita quod vnus alium videre non poterat. Vnde hoc nisi quod dæmon habuit tunc offertorium suum? sic ille. Censeo hoc maleficio genus respexisse poetam, cum inducit dæmoni quandam dicentem.*

Tu potes vnanimis in prælia mittere fratres.

And. Cæsalpin. *de inuestigat. Damon.* c. 10. scribit solere in alefticas sub limine vel in angulis domus capita serpentum & pelles defodere ad odium conciliandum. Sed hæc quisquiliæ signa

A tantum sunt pacti conuenti. Nam odij maleficio auctorem habet dæmoné. Nec enim naturalia pharmaca possent aliud, quam hominem atro turbidoque sanguine, & quadam melancholia graui afficere: item humorem nimis adumis adurere, vel frigus noxium inducere. vnde oriatur quadam ferocitas, morositas, crudelitas, & misanthropia in vniuersum, qualis est in ijs qui lupina insania laborant. Postea dæmon hoc odium dirigit in certam personam, omnes odio oportunas imagines phantasie obijciens, & velut ob oculos ponens, & in memoriam reducens, cum amaritudinis miris modis caulisque, adeo vt cum illa recurrunt animo, vix queat homo non grauissime irritari, & excandescere, etiam in illos, quos hac perturbatione desinente efficitim amat. Huius maleficio memorabile exemplum narrat Io. Bapt. Codronchus lib. 3. *de morb. malefic.* c. 8. sic ille; *In oppido Sepino ditionis Neapolitanæ erat quidam Iacobus nomine, cuius vxor tantum odium cum eo exercebat, vt à primo die, quo inter ipsos matrimonium contractum fuit, simul habitare non potuerint: tantum abest, vt sese inuicem copulauerint, Et, si quando Iacobus ad vxorem accedere voluisset, tanto furore ac rabie percita vxor erat, vt se per fenestram potius precipitem daret, quam illum perpeti posset.*

Quod cum cuidam religioso viro ab ipsis hospitio recepto narratum esset, de hac re durius & ad fidem præstandam difficulter se habens, experiundi gratia illico mulierem accessit inuicem, eiusque maritus in interiorem aditum partem sese abdidit, ne eius præsentia vxor ingredi renueret. Venit mulier: qua de odij sui causa contra coniugem interrogata, suam vicem prius, miserumque finem cum deplorasset, se nullam inquit eius rei rationem reddere posse. quim absentis mariti,

tanto desiderio & amore se flagrare dicebat, ut id verbum exprimere nequirit. Cum autem ad illum alloquendum & videndum accedere vellet, illico imaginationi suae, tot deformitatum, & turpitudinum, torque horribilibus monstris maritum, depictum apparere, ut mortem prius subire vellet, quam illum ferre asserens, quod eius anima tota omnesque vires, & spirituum partes in maritum, tanquam in oblatum malum, & sui perniciem ferebantur. Rursum eo absente eiusdem desiderio astuare se aiebat. De cuius mulieris verbis, cum bonus ille Sacerdos periculum facere vellet, dixit mulieribus eam comitantibus, ut illam circum pedes, & brachia circumlectum valido fune in crucis modum vincerent, quo maritus, omni repugnantia remota, expeditum accessum ad eam haberet. Verebatur enim ille Sacerdos, ne ob deformitatem aliquam calandam mulier se ira affectam esse simularret. Vxor denique se ob mariti desiderium ligandam tradidit, rogans, ut ad se maritum admitterent. Quo ingrediente, nulla unquam furiam immanis visa sum, nulla feratam efferatam, nulla belluatantam rabiam & furore concitatam, ei similis inuenta fuit: spumam ex ore emittebat, dentibus fremebat, oculos contorquebat, totumque corpus velut furis agitarum ac demonibus plenum videbatur. Mulieresque ibi asidentes retulerunt omni ventrem ac stomachum funibus contortis, ipsis tangentibus, refertum visum esse, totamque cutim ut si agrius castis redactam.

Nec ferendi finis factus est, donec maritus concertationis labore defessus, & illius misericordia motus illinc exiit. Et tandem post tres annos mulier quaedam in veneficis versata, qua Iacobi matrimonium cum illa vxore grauer molestaque tulerat, maleficium quod patrauerat soluit. Erat Iacobus vxore potitus est: & inde in summa pace atque ocio tranquillissime vixit.]

A Huc pertinet maleficium obliuioni, quo fit ut viri vxores ita negligant, ut videantur earum non meminisse. Rem exemplo declarabo, duobus testibus iisdem illis comprobata. In oppido Hetruria Sangemini anensi iuuenis quidam ad eo perditè veneficam mulierem adamauit, ut formosam alioquin & honestam vxorem vna cum filii reliquerit, & cum pellice, suorum immemor vitam eo vsque traduxerit, donec vxor de maleficio monita eo concessisset, & clam malefici instrumento perquisito, inuenisset sub lecto busonem olla inclusum confusus oculis: eo igitur abrepto & solutis oculis postea cremato: confestim vir suorum recordatus, tanquam è somno surgens ad vxorem & filios reuersus est.] Cōdronch, d. l. 3. c. 6. Cæsalpin. c. 10. de demon. inuestigat.

SECTIO X.

De incendiario malefico.

ON animum inflammant modo, sed & corpora & domos, & oppida: ut facile appareat aeterni ignis esse alimenta.

D Corona Creuse nota est, quam munere impio Medea concremauit, ex asphalto humectiore & sulphure pharmino inunctam voluit Calius libr. 15. A. L. cap. 13. & Venetus Natalis l. b. 6. mytholog. cap. 7. quasi horum tanta vis esse potuerit, ut modica inunctione totam Regiam Corinthi corripere posset cur non naphtham medicam addideret? vis nonne eius efficacior? cur non insopibilis, ut vocat Martianus, perennitatis igniculos Lemny Fabri? cur non flammivomi pecoris Æthæ? cur non femina flammæ Medusæ? cur non cuncta quæ Tragicus commiscentem facit Medeam?

*Praeferoris, impia matris faciem
Vlricis Althea vides,
..... tu nunc veste.*

*Tingua Creusa, quas cum primum
Sumpserit, imas vrat repens
Flamma medullas, ignis fuluo
Clusus in auro later obscurus,
Quem mihi, caeli qui furta luit
Viscere fatis dedit & docuit
Condere vires arte Prometheus.
Dedit ac, tenui sulphure tectos,
Mulciber ignes, & viuacis
Fulgur a flamma de cognato
Phaetonte tuli, habeo media
Dona Chimera, habeo stannas
Vlto Tauri gutture raptas,
Quas permixto felle Medusa
Tacitum iusti seruare malum.*

*Omnia quidem haec fabulosa, sed
efficacissima ad extinguibile incendi-
um opinabantur vulgo: poeta vero
gnarus vim illam, à dæmone ex pacto
se exferturam, concludit prece ad He-
caten (magorum Numen)*

*Adde venenis stimulos. Hecate,
Donisque meis semina flamma*

*Condita serua, quo pacto condita &
clausa? vt solent hodie. initio impune
contingas, & ad spectu nihil vel sentu
ignitum.*

..... fallant visus.

Venasque calor. Stillent artus.

*Ossaque fument..... ita fit, & orania
amburuntur.*

*Illic quid mox. Auidus per omnem regia
partem furit.*

*Vt iussus, ignis, iam domus tota occidit:
Vbi timetur, vnde flammæ oppri-
mat?*

*Et hoc in ista clade mirandum acci-
dit:*

A

*Alit vnda flammæ, quoque prohibetur
magis,
Magis ardet ignis: ipsa praesidia occu-
pat.*

B

Nemo hic adeo Philosophus sit opi-
nor, quin maleficam vim agnoscat.
Ne fabulas opinemur, faciunt quæ re-
cens gemina contigerunt, prodita à Ni-
colao Remigio lib. 2. c. 13. Letherij que-
dam saga cui nomen Iana Nigra Arma-
curiana obnixè quiddam à Francisca
Huyna contenderat, quod cum impe-
trare nequiret, in desiderium vindictæ
exarsit. Nam accepto (inquit) à dæmone
lintheolo, quo erat inuoluta minutia qua-
dam instar defecti, admonita est clam il-
lud deponere in Huyna ades. ac properè sa-
cescere. fore enim vt non multo post flam-
mam corripere subito, vnde ille cum omni
supellestile consumerentur. Lintheolum igitur
glomo obuoluit, ac Huyna, tum sorte a-
liquid in furnaria aqenti, venale offert, in
tela qua illam adornare audierat licium:
sed cum negaret eo sibi opus esse quod ex do-
mesticis operis speraret plus satis sibi futu-
rum. Nihilominus bona illa in pistorium la-
cum, qui prope erat, abiicit: addens se, si
tum id vsui esse non contingeret, cum vellet,
restituturum.

C

Ac vix pedem extulerat, cum destagra-
re cepit cella illa farinaria, qua depositum
glomum continebat, deinde vniuersa domus
adeo precipiti ardore atque incendio, vt nul-
lum ei remediū satis mature adferri posset.
Res viriusque disereca, atque separata asser-
tione, simul & ipso euentu fidem sibi apud om-
nes indubitatam vindicauit.]

D

Minus latens incendium, sed perni-
ciosus fuit, quod ita describit Eras-
mus Roterodamus, & etiam Lycosthenus
in Prodigijs testatur ille sic in Episto-
lis: Oppidum est in Heluetiâ, nomine
Schütach, quod 4. Idus Aprilis anno
1533. totum subito conflagrauit, eiusque

Ggg 4

incendij

incendij causam, quantum illius loci municipes apud Friburgi magistratum, quae urbs illinc abest octo milliariibus Germanicis) renunciauerunt, talem fuisse rumor est. Daemon sibilosignum dedit è quadam adiun parte. Caupo suspicans esse furem, ascendit, neminem reperit: Sed idem signum rursus ex alto caenaculo redditum est. & huc descendit, caupo, furem persequens. Cum nec illic quicquam appareret, sibilus auditus est è fastigio fumarj. Illico tetigit cauponis animum, esse demoniacum quiddam.

Iubet suos esse praesenti animo, accersiti sunt Sacerdotes duo. adhibitus exorcismus, respondit se esse demonem, rogatus quid illic ageret, ait, se velle eruere oppidum. Minutibus sacrificis respondit, se pro nihilo ducere minas illorum. quod alter esset scortator uterque fur. Aliquando post mulierulam, qui cum habuerat consuetudinem annis quatuordecim: cum interim illa quotannis confiteretur, & acciperet Eucharistiam: sustulit in aerem, imposuitque fumarj fastigio: tradidit ollam: iussit, vt inuertet, inuertit, & intra horam totum oppidum combustum est.] Hæc ille, nec admodum multi sunt anni cum per Rhenanum tractum incendiarij quidam grassabantur: qui in aliorum domibus, gladium, hastam, scipionem, vel quid aliud caloris aut ignis expers deponabant: atque mox post aliquot horas inde prorumpens flamma, quasi ex malleolis, ædes ablumebat.

SECTIO V.

Quibus personis malefici queant nocere

CUM Draco ille antiquus vsque ad iudicij diem mansurus sit legatus, à nemini potest nocere, nisi cui

A Deus permiserit, & quantum permiserit D. Leo, Et cum eis (inquit) nihil amplius in quenquam liceat, quam iustitia diuina permiserit, quae dignatur suos aut corrigere disciplina, aut exercere patientia, agunt, tamen verisimilissima arte fallacia, vt ex arbitrio propria potestatis, aut cadere videantur, aut parcere: & multis (quod dolendum est) ita per nequitiam simulationis illudunt, vt quidam illo timeat pati insensos, & velint habere plasmatos cum beneficia demonum omnibus sint nocentiora vulneribus. quia tutius est homini inimicitiam diaboli meruisse, quam pacem,] Serm. 19. de passione Domini. Vt porcos subiret, à Christo veniam petijt, nec mendaces facere Prophetas Achab, nec Iobum Affligere d' sine diuina potuit permissione. Hæc obta, non est potestas, qua comparari queat ei. super terram. e Quare, cum per dæmonem damna malefici inferant: sequitur illis omnibus eos nocere posse, cui ne noceant Deus non prohibuerit, Defendit autem Deus omnes sincere sperantes in se: liberat eos de laqueo venantium, & à verbo aspiro, à timore nocturno, à sagitta volante in die, ab incurso & dæmonio meridiano, & tribuit virtutem, super aspidem & basiliscum ambulandi, & conculcandi leonem, & draconem, f hoc est superandi omnem vim, & effugiendi omnes insidias principum tenebrarum.

Dico igitur primo. Deo permittente quod in seqq. etiam præsuppono) fœderatus dæmonis inferioris possit nocere dæmonis superioris fœderato, non virtute sua, sed accepta licentia vi: quia dæmon ille superior non potest resistere diuinae voluntati. Alioque, si Deus sinat eos agere iuxta legem ordinariam, duntaxat possunt fœderati dæmonis supe-

b. Matt. v. 31.
63. Re. 11.
v. 22.
d. Iob. 1.
v. 12.
2. v. 6.
e. Iob. 4.
v. 34.

f. p. 30. 7.
p. 61.

rioris nocere inferioribus, vel aequalibus: quia lex ordinaria est, qua Deus sinit illos agere in inuicem quantum possunt: maleficorum vero robur & potestas dependet à potentia demonis cum quo pactum habent. sic vetula malefica occidit iuueculam maleficam, apud Sprengerum g. sic finita saepe Magorum certamina cum alterius morte, vt docui lib. praeced.

2. Frequentissime solent nocere infanculis, Deo id permittente, quoad baptizatos quidem, quia sic à multis peccatis praeseruat in caelum rapiuntur felices, securi q; malitia non mutabit eorum intellectum permittit hoc etiam Deus in pœnam parentum, vel ad eorum probationem, teste D. August. h. Ante baptismum vero perceptum, non raro permittit illos Deus occidi, ne, propter, actualia peccata, quae commissuros videbat si viuerent grauiorem sibi damnationem acquirant: neque Deus propterea crudelis est, aut non iustus: quia propter solum originale peccatum mortē merebantur: Sane nondum ablutis vnda sacra videmus vt plurimum Dæmones insidias struere, & eorū nece gaudere: quia tunc, qui necant malefici, longe grauius peccant, & atrocius Deum offendunt. nam plane innocentes atque innocuos anima simul & corpore perdūt, praesertim si liberos proprios, quos & dæmoni offerre, & occidere saepe solent striges: sicut olim faciebāt Cananei, & cultores Molochi, & Barbari nostris temporibus Indi Temixitiani. Narrantur in hoc genere infanticidij immania facinora Baronis cuiusdam Armorici, à Nicol. Iaquerio h. & Sagæ Helueticæ à Sprengero l. Cur vero potissimum tam teneræ ætati noceant, multæ sunt causæ. hæc

Aetas est imbecillior ad resistendum, est incautior ad cauendum: nequit eorum conatum deprehendere. vel reuelare, vel accusare, petunt etiam ab his instrumenta maleficorum. nam persuasum habent, si certo numero corda infantium exciderint & comederint, se patientiam omnium tormentorum consecuturas adeo, vt ad confessionem criminum perducere non queant m: cōficiunt quoq; ex corpore illud vnguentum suum, quod Grillandus dicit vocari in Itali, vnguentum Paganum.

Dico 3. haud dubie quando naturalibus venenis vtuntur, aequè possunt (Deo tamen permittente) bonis hominibus nocere ac malis: de facto tamen saepius nocet malis & peccatoribus, quā iustis & bonis. Quoniam Deus plus saepe iuris tyranno largitur in mancipia, quam in Dei filios & amicos: quibus ipsis tamen interdū nocere permittit, propter maius bonum eorummet, qui patiuntur.

De iudicibus & iustitia ministris praecipue quaritur an & his nocere queant: vulgo decātata, & à nonnullis etiam doctis recepta opinio est, ex speciali priuilegio his cōcesso, nō posse a. hi duabus rationibus vtuntur, vnam petunt ab experientia & euentu, sed ista nec perpetua & vniformis est, nec nunquam fallit. aliam rationem addit Ananias, quia si nocere possent iudicibus, viderentur aliquid in ipsum Deū iuris habere, quia ius haberent in illos qui Dei funguntur officio. ratio ista valeret, si absolute, & non limitate ex Dei permissione, id possent: nūc quia potestas ista tota pender à nutu Dei permittentis, parum solida ratio est. Nonne in ipsum Christum, qui iudex

H h

ipiorum

n Binesfel.
in l. mulier.
C. de ma-
f. 9. 2.

a Grill. q. 7
n. 39 Ana-
nias l. 4. de
nat. dæm.
Rom lib. 1.
dæmono-
lat. c. 2.

g. p. 9. 2.
principali.

lib. 21. de
ciu. Dei.
c. 14.

i Lenu. 18.
v. 21. P. fal.
105. v. 37.
4. Reg. 23.
v. 10. ler.
12. v. 35.
k. flagelli
sajcinario
v. m. ca. 15.
ld. p. 2. q. 1.
c. 13.

Mat. l.
v. 31.
53. Re. 11.
v. 12.
d. Iob. 1.
v. 12. h.
2. v. 6.
e. Iob. 4.
v. 14.

ff. 30. 5.
5. 6. 13.

ipforum dæmonum est, potuit diabolus & Iudæi atq; Romani eius membra, adeo vt & in crucem egerint: nõne Iob, rex erat & iudex, & tamen priuatus cunctis opibus fuit, & vlcere pessimo corpus à dæmone obtectus: quis tamen inde inferat, in Deum ipsum aliquid iuris habuisse dæmonem? sane nullus, quia sciunt omnes, hoc quicquid potestatis fuit, id de super à Deo Patre luminum fuisse concessum. Sed & sic dari dæmoni nunc posse à summo iudice, & tamen in hunc illi propterea nihil iuris proprii, sed delegatantum competeret. Proferuntur quædam exempla, inter quæ formicæ ij auctor b, de publica vero iustitia (inquit) omnes malefici, qui supra, & verbo & experientia testimonium dederunt, quod eo ipso, quod per reipubl. iustitie officiales, capiuntur, statim omnis maleficorum eneruatur potestas. Vnde cum saepe hîc iudex Petrus, anrefatum Stadelcm, capere vellent per suos famulos, tantus tremor r. anibus eorum incussus est, & corporibus, & naribus illapsus tam malus fuit, vt se desperarent, an maleficum inuadere auderent. Quibus iudex ait, secure miserum inuadite, quia publica tactus iustitia omnes vires perdet suæ nequitie.] Niderius itaque censuit, non ante hanc vim iudicibus ex priuilegio cõpetere, quam reo capto. Monstreletus quoque lib. 4. Chronicorum de Ede-lino agens id videtur confirmare. At tamen si diuinum priuilegium foret cunctis iudicibus concessum, cum Dei perfecta sint opera, & executionis iustitiæ, tam necessaria, tamque principalis pars sit ipsa captura: non dubito, quin & ad illam extendere-tur, quare neq; ad illudendum fatel-litibus capientibus maleficium valit-urum: Arbitror potius hic Petri fir-

A mam in Deo fiduciam ei fuisse auxi-lio, quam priuilegium illud. Quid? quod Sprengerus ipse refert, & nos retulimus, etiam in ipso rogo sententia iudicis damnatam lamiam solo anheliu carnifici leprâ intulisse, cum ipsa leprosa non esset? Et cum Parisijs ante annos triginta degerem, fama publica ferebat famosum Magum (quem saepe vidi) nomine Magistrum Goninum, cum propter facinora varia ad laqueum damnatus fuisset, sic illulisse iudicibus, vt pro ipso viderint appētam patibulo, primi Præsidis mulam. Nihil adfirmo, sed hoc fama dispersum saepe audiui: certe ille iudicio superuixit.

B Prudentius itaque Ananias c. hoc priuilegium restringit ad eos iudices, qui hoc digni nomine, qui Deum præ oculis habentes recte riteq; suo funguntur officio. nam quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas vel vindictæ amor agit qui curiositate adducti perperam multa designât, hos, ait, crebro sic à dæmone excipi & impeti, vt aliquando necem non euadant, idq; non paucis accidisse. Satis hoc verisimile mihi videtur, & diuina cõgruum prouidentia atque iustitiæ, peculiat is tamen priuilegij, ne quoad hos quidem, vllum diploma puto existare. Quamobrem cenfeo, iudicium pietatem, firmitatem fidei, & iustitiæ zelum hoc à Deo vt plurimum impetrare: quæ quia desunt quibusdam, etiam eos hoc peculiari scuto Deus denudans, noxâ exponit. Accedit quod ipsimet dæmones vtilissima hæc sua mancipia ignibus tradi non modo nõ moleste ferant, sed frequenter etiam iudicibus quasi in manum tradant, cur igitur iudici noceat, qui reu dam-nari & occidi optauit: vnde igitur in-

quæ

quæ ortæ hæc opinio: Duplicis generis hæc sunt maleficia. quædam nocendi vim naturalem non habent: talia frequentius vtuntur. quædam vim habent physicam exitialem: talia Deus non permittit daemones fatis suggerere contra iudices, vicarios Dei: vel si talia permittit suggerere, facit tamē vt alia illa præferant, aut vt naturalibus non vt oportet vtantur, atque ita fiant irrita. Quod cum sæpius exper-
 B
 ta, confitentur se iudicibus nocere non posse. & quibus possent: nisi Deus impediret, vel concursum cum maleficis rebus suum cohiberet. Plura pete ex lib. 5. sect. 7. litt. D.

QVAESTIO VI.

Cur Deus patiat̄ sic maleficos rebus sacris abuti.

QVAESTIONEM hanc mouet & soluit Grilland. q. 6. n. 19. ego hanc non exiguam vindictæ diuinæ partem existimo, punientis hominum peccata, & sic huius quaestionis eandem esse solutionem, quæ est sequentis, præcipuam tamen causam puro esse irreuerentiam ipsorum Sacerdotum & clericorum. valde Domini non eo in honore, quo oportet, habentium, nec seiplos castos & puros à libe peccatorum, vt decebat sanctificatos, exhibentium. sic enim prouocant in caput suum prophetica comminationem d. incensum abominatio est mihi. Neomenias, & Sabbarum, & festiuitates alias non seram. Kalendas vestras & solemnitates vestras odiuit anima mea: facta sunt mihi molestia. laboraui sustinens, auferam sepem eius & erit in direptionem, diuinam macturiam eius & erit in conculcationem. e.] & quæ talia innumera in sacris literis.

QVAESTIO VII.

Cur per maleficia sic Deus permittat daemones grassari?

CONSULI possunt de hac re Tritemius q. 5. l. 8. quaestionum, & laquerius flagell. fascim. cap. 18. cum seqq. causas easdē puto, propter quas solet pati hominem à daemone inuadi & possideri. hæc ex observatione veteris Historiæ possunt multa colligi, quæ ad duo capita fere possunt renocari gloriam Dei, & hominum vtilitatem. Quare non est mirandum, si (vt ait apud Bedam S. Cuthbertus. tali tormento non solum subiciuntur mali, sed occulto Dei iudicio aliquoties etiam innocentes, in hoc seculo, non tantum corpore, sed & mente captiuantur à Diabolo.]

Surius
ro. 2. f. 309

SECTIO I.

GLORIA Dei hinc augetur in nobis, quia sic attributa quædā gloriola Dei nobis manifestatur, ostenditur Constantia in decretis. quia vt hominem liberum creauit, ita libere sinit peccare, nec hæc libertatem impedit. cernitur etiam Suauitas in gubernando: quia cum etiam daemoni liberum arbitrium dederit, violentum videtur semper impedire, quod diabolus naturaliter potest & optat summo opere: ideo sinit illum aliquando id perficere. Clementia in genus humanū hinc elucet, quia si quantum vult & potest diabolus nocere permitteretur, nemo illaesus esset, immo & homines omnes occideret, ideo Deus frequentius illi facultatem nocendi denegat, accedit, quod nec illos ad penitentiam recipere dedignatur, qui se pactis conuentis & data syngrapha daemoni manciparunt. Nonne hæc summa est clemētia, cum vbi abundauit peccatum, super-